

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

VERBLIJDT U!

En zij keerden terug naar Jeruzalem met grote blijdschap.

Lucas 24 : 52.

Met grote blijdschap is het begonnen. Nauwelijks is Christus geboren, of de boodschap van zijn geboorte wordt bekend gemaakt aan de herders. Een engel verbreekt opeens de eentonigheid van hun wacht. Een engel voor wie ze schrikken, tot zijn woord hen van alle schrik bevrijdt. Want zie, zegt die engel, want zie, ik verkondig u grote blijdschap.

O nee, die engel komt maar niet met een mooi verhaal. Een verhaal dat wel mooi is en vol licht en vreugde, maar dat toch slechts een verhaál blijft. Nee, hij verkondigt die herders wat werkelijk gebeurd is. Hij verhaalt hun een blijdschap die werkelijk geschied is. Want de blijdschap waarvan hij spreekt is immers dit: dat u heden geboren is de Zaligmaker, Christus, de Heer. Die bode uit de hemel noemt dus een feit. En dat feit deelt hij aan de herders mee. Want het is immers voor hén geschied: U is heden geboren. In zijn woorden draagt hij het feit van Christus' geboorte naar de herders toe, deelt hij het aan hen uit. Dit is die blijdschap, die het leven van die herders zo onverwacht komt binnenvallen: dat voor hen Christus geboren is. Christus, — Hij is immers de Zaligmaker, de Redder. Het licht in de duisternis. Het leven in de dood. Christus, — dat is toch Hij, die het leven werkelijk verlost, radicaal, grondig.

Daarvan hebben de herders nog niets gezien, die nacht. Want ze kwamen tenslotte terecht bij een voerbak, waarin een pasgeboren baby lag. En dat was alles.

Maar juist daarom zegt Lucas aan het eind van zijn evangelie: die engel had toch gelijk. Want toen die engel dat zei, toen moest dat kind in de kribbe nog wel bewijzen dat Hij werkelijk was: Christus, de Heer, de Enige die werkelijk verlossing zou brengen. Maar als Jezus ten hemel gevaren is, dán weten de discipelen het, dat Hij de Christus is. Ze kennen Hem nu immers. Ze zijn door Hem geroepen en ze zijn Hem gevolgd. Ze hebben zijn woorden ingedronken. Ze hebben de tekenen gezien. En elke keer opnieuw ontdekten ze het: Hij is de Heer. Hij heeft macht over de boze geesten. Hij raakt de zieken slechts aan en ze worden gezond. Hij roept de doden en ze staan op. Blinden geeft Hij het gezicht. Doven doet Hij horen. De melaatsheid verdwijnt als Hij het wil. De zonden vergeeft Hij en dan bekeren hoeren en tollenaars zich van hun duistere werken.

Deze is de Christus. Dat hebben de discipelen met verbazing en ontzag ontdekt, toen Hij de broden vermenigvuldigde en wandelde over de golven.

En hoe vergisten ze zich toen nog in Hem. Hoe weinig kenden ze Hem nog. Hoe weinig begrepen ze er van, wat nu de redding was die Hij bracht, waardoor Hij het leven weer mooi maakte en gezond. Want het begon wel mooi. Maar het werd hoe langer hoe moeilijker, toen de tegenstand van de leiders openbaar werd, toen de scharen Jezus in de steek lieten, toen de dreiging van een naderend conflict steeds groter werd. En vooral: toen Jezus hun duidelijk probeerde te maken, dat het zo moest, dat het uitlopen moest op de dood omdat Hij alleen zó zijn heerlijkheid kon ingaan. En toen het ook werkelijk zo kwam, als Jezus het gezegd had, toen Hij werkelijk gegrepen werd en de verschrikking kwam van die laatste dag, toen het graf dichtging en ze alleen achterbleven, toen waren ze radeloos, toen waren ze alles kwijt, toen zagen ze Christus niet meer en ze zagen

de verlossing niet meer. Ze hielden niets meer over. Ze waren verloren.

Tot het graf openging en Jezus hun verscheen. Dezelfde Jezus als vroeger en toch anders dan ze Hem ooit hadden gezien, on-eindig veel heerlijker dan ze Hem ooit hadden gekend. O nee, toen zagen ze het nog niet. Maar Christus opende hun de Schriften en Hij liet het ze zien, dat dit nu juist Gods weg ter verlossing was. Dat zijn kruis hun leven was, dat zijn dood de redding der wereld was. Toen gingen hun ogen open, zó, dat ze Hem kenden, werkelijk kenden als de Christus Gods. Dat ze het geloofden: zijn offer heeft ons weer tot de Vader gebracht. En daardoor is alles weer goed geworden. Daardoor wordt onze zonde vergeven. Daardoor is de ziekte overwonnen, de armoede opgeruimd, de dood gemaakt tot een doorgang naar het leven. Toen zagen ze het: Hij heeft werkelijk onze dood gebroken. Hij is reddend in onze ellende verschenen. Nu komen we er uit. Nu zijn we er uit. Nu kan de wereld er nog precies zo grauw en troosteloos zijn als gisteren en eergisteren. Nu kan het nog benauwder en ellendiger worden dan het ooit geweest is. Maar we zijn gered. Christus kwam. Nu is ons verrotte leven weer gezond gemaakt. We hebben zijn kruis gezien. We hebben zijn opstanding aanschouwd. Zie, nu is alles nieuw geworden.

En zó zien ze Jezus dan ten hemel varen. Hem, Christus, die door zijn dood en opstanding bevrijdde allen die aan de vrede des doods onderworpen waren. Hij vaart ten hemel. Hij beklimt de troon bij zijn Vader. Hij ontvangt van God alle macht in de hemel en op de aarde. Zijn hemelvaart betekent maar één ding: Hij regeert nu voortaan de wereld. Hij gaat nu door oorlogen en perioden van vrede, door overstromingen en aardbevingen, door ziekte en een zee van pijn, door de opkomst van de ene macht en de ondergang van de andere, met kracht heenwerken naar de volle verlossing der zinnen. Nu kan geen ding ons meer overkomen, geen vijandschap ons meer treffen, geen vervolging ons geselen, of het is opgenomen in het grote werk van Hem, door wie alles nieuw geworden is.

En nu ze Christus zó kennen, nu ze zich verlost weten door Hem, opgetrokken uit de dood door Hem, weggerukt uit de diepste misère en gezet op de hoogte door Hem, nu ze Hem zó in de hemel weten, met de wereld, de landen en de zeeën, de volkeren en hun kleine levens in zijn handen, — ja, nu kan het ook niet anders, of ze zijn vervuld met grote blijdschap. Nu licht de lach op hun gezicht. Hun is ten hemel gevaren de Redder, Christus, de Heer. Wat zou ooit zijne macht beperken? 't Helal staat onder zijn gebied. Wát zijne liefde wil bewerken ontzegt Hem zijn vermogen niet.

Nu kunnen ze verder. Hun Redder leeft. Nu komen ze overal doorheen. Nu glanzen hun ogen, — zelfs als ze terugkeren naar Jeruzalem.

Want Jeruzalem is de stad van de priesters en schriftgeleerden. De stad, die Christus buitengeworpen heeft. En in die stad moeten ze hun getuigenis van Jezus Christus beginnen.

Ze keren terug naar Jeruzalem. Is de wereld veranderd? Maar in Jeruzalem is van Christus' werk nog even weinig te merken als veertig dagen geleden. Daar hebben de leiders vrij spel. Daar graait het volk nog steeds naar de kansen van de dag. Daar kookt het nationalisme. Daar voeren de grote heren in de kerk hun machtspolitiek. Daar verga-

INHOUD

Verblijdt U!	J. K.
Een schouwspel voor de wereld	H. J. J.
Wat brengt het komend concilie?	J. M.
Vierhonderd jaar psalmzang	D. W. L. M.
Kruistocht naar Berlijn	
Boekbespreking	H. C. E. S.-L.
Rondblik	H. S.
Persschouw	C. V.
Kritische Krabbel	Frater
Ingezonden	
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

pen de dames zich aan de laatste modesnuffjes.

Wordt daar gehunkerd naar de verlossing door Christus? Wordt in de tempel een plaats ingeruimd voor het evangelie van het kruis? Loven daar de zakenlui zijn heiligen Naam?

Welnee. De apostelen keren terug naar een wereld, waarin de ellende nog even groot is als vroeger. Daar wordt nog vermoord en de zieken kermen van pijn. Het bedrog heerst er en het geweld. En juist de discipelen kunnen zich helemaal geen illusies maken. Ze weten toch wat Jezus gezegd heeft over de vervolgingen die zouden komen, over de grote benauwdheid die heel de wereld zou overspoelen.

Toch keren ze terug met grote blijdschap. Tóch? Nee, juist daarom. Petrus zegt het straks op de pinksterdag: Bloed en vuur en rookdamp, — dat is het programma dat ons wacht. WANT God heeft Jezus tot Heer en Christus gemaakt. Zó wordt de Schrift vervuld: Ik zie de Heere te allen tijde voor mij. Want Hij is aan mijn rechterhand opdat ik niet bewogen worde. Daarom is mijn hart verblijdt en mijn tong verheugt zich. Gij hebt mij de wegen des levens bekend gemaakt. Gij zult mij vervullen met verheuging door uw aangezicht.

De discipelen hebben Christus gezien, de Redder. Ze hebben Hem zien komen tot zijn heerschappij. Nu kunnen ze niet anders meer dan met grote blijdschap naar Jeruzalem gaan, naar de wereld toe gaan, naar de ellende toe gaan. Want dit is de wereld, waarin Christus de verlossing doet komen. Hij, die was dood geweest voor hen. En die leefde voor hen. En die naar de hemel ging voor hen. Die de wereld regeerde voor hen.

Dat was voor hen toen de meest vanzelfsprekende zaak: dat in Christus geloven niets anders is dan vrede en blijdschap door de Heilige Geest. Niets anders dan met vreugde leven en vrolijk het kruis dragen. Niets anders dan met gejuich door de dagen gaan, ook al zijn ze boos en boordevol ellende.

Niets anders dan dat? Maar wij vinden het doodgewoon als van die blijdschap en vreugde en vrolijkheid niet veel in ons leven te vinden is.

Het is onbestaanbaar: in Christus geloven en niet blij de wereld inkijken, niet blij je werk doen, niet blij alle moeiten verdragen. Het is onmogelijk dat iemand die door waar geloof Christus is ingelijfd zich niet al den dag verheugt.

Maar bij ons bestaat dat wel. Zó ongelovig zijn we, zó weinig verwachten we in de werkelijkheid van ons leven van Christus. Zó weinig, dat we ons door tegenslagen van ons stuk laten brengen, dat verdriet ons uit het lood slaat, dat onze huisgenoten moeten lijden onder ons humeur, dat we bitter worden en weigeren ons door het evangelie uit de put te laten halen.

Natuurlijk, de rampen komen wel, en het verdriet blijft. Maar ook dán is het toch waar, dat Christus leeft en wij met Hem. Dat we in Hem alle rampen al te boven zijn gekomen, dat we wel droevig zijn maar toch altijd blijde. Dat we wel niets hebben maar toch alles bezitten.

Wij keren het altijd om. Wij zeggen: natuurlijk, we zijn wel blij, maar... En dan komt alles wat ons tegenzit, alles wat ons kapot maakt. Want dát, dát weegt ons het zwaarste.

We weten wel, dat we alles in Christus hebben. ALLES. Máár: wat moeten we ondertussen niet missen. Wat raken we niet kwijt. En dát, dát breekt ons de nek.

We keren het altijd om. Want we geloven zo slecht. Maar ons, ongelovigen, wordt het evangelie verkondigd, opdat we geloven zouden. Ons wordt gezegd: zie, ik verkondig u grote blijdschap. Christus leeft. Hij die de zonde overwon, die de dood overwon, die alle ellende overwon. Hij leeft voor u in de hemel. Nu wordt alles weer goed. Nu is alles weer goed. En wat niet goed is, dat is de verdwijning nabij.

Christus leeft. Hij die ons grondig verlost,

de radicale redding van ons, grote zondaren, hardnekkige ongelovigen, arme stumperds.

En zo wordt Hij in het evangelie aan ons geschonken. Aan ons, die oud worden en kwade dagen tegen gaan, aan ons met ons stukgebroken leven, aan ons, ontevreden, benauwden, angstigen.

En als we Hem aannemen, dan weten we ons van blijdschap geen raad. Want dan weten we altijd raad: de enige troost in leven en sterven. Welgelukzalig het volk dat het geklank kent. O Heere, ze zullen in het licht uws aanschijns wandelen. Ze zullen zich de ganse dag verheugen in uw Naam.

Dat is het geklank van het evangelie dat ons tegenkomt de ganse dag, de ganse dag: zie, ik verkondig u grote blijdschap, dat heden in de hemel voor u leeft de Redder, Christus, de Heer. Een ander evangelie is er niet. Daarom is er ook maar één gebod, de ganse dag. Want zó waarachtig is de verlossing door Jezus Christus dat God dat tegen ons in de grootste nood en pijn, toch zeggen kan: Verblijdt u in de Heere te allen tijde. Wederom zeg ik: verblijdt u.

Haulerwijk.

J. Keuning.

Een schouwspel voor de wereld

(I Kor. 4 : 9—13)

Bovengenoemde verzen vormen wel een grote tegenstelling met vs 8. Daar heeft Paulus van de Korinthiërs gezegd, dat zij verzadigd zijn, zij hebben het best. Ze zijn reeds rijk geworden, hebben hun schaapjes op het droge om zo te zeggen. Ja, ze zijn tot koninklijke eer gekomen. Ze voelen zich als koningen in deze wereld. Het is alsof ze reeds op een nieuwe aarde wonen en niets meer te wensen hebben. Ze hebben het heerlijk ver gebracht. In eigen ogen tenminste.

Schril steekt daartegen af het lot, dat het deel is van de apostelen. Paulus schrijft: „Want het schijnt mij toe, dat God ons, apostelen, de laagste plaats heeft aangewezen als ten dode gedoemden, want wij zijn een schouwspel geworden voor de wereld, voor engelen en mensen”.

De gelovigen in Korinthe zitten blijkbaar op de eerste rang. Maar het komt Paulus voor, dat de apostelen een plaats op de laagste rang is toegewezen. Zij schijnen helemaal achteraan te komen. Met „apostelen” bedoelt hij waarschijnlijk niet alleen de „twaalf”, maar neemt hij het hier in bredere zin voor allen, die door God gezonden zijn om het Evangelie te verbreiden. „Apostel” betekent letterlijk: gezondene. Met „gezondenen” wordt soms een ruimere kring bedoeld dan de twaalf apostelen. Zo bijv. in Luk. 11 : 49: „Daarom zegt ook de wijsheid Gods: Ik zal tot hen zenden profeten en apostelen en van hen zullen zij sommigen doden en vervolgen”. In Rom. 16 : 7 worden ook Andronicus en Junias tot hen gerekend. Waarschijnlijk wordt in Gal. 1 : 19 ook Jacobus de broeder des Heren apostel genoemd. Op de plaats, die we nu bespreken zal Paulus denken aan zichzelf en zijn medewerkers.

Hun heeft God de laatste en de laagste plaats aangewezen. Niet eens onder de toeschouwers in het theater, maar onder de veroordeelden. Als ten dode gedoemden zijn zij een schouwspel voor de wereld geworden. Om dit goed te verstaan moeten we ons voorstellen, hoe het met ter dood veroordeelden toeging in oude tijden. Men sleepte hen in optocht door de straten en bracht ze dan naar het amphitheater. Daar vermaakte zich het volk met de foltering der veroordeelden. Deze moesten tegen wilde beesten vechten of tegen elkaar. Zo werden ze een „schouwspel” voor de toeschouwers. Iets dergelijks gebeurde trouwens ook nog in onze „Gouden Eeuw”. Als op het marktplein van de stad een misdadiger gehangen werd, gebeurde dit voor het oog van de toegestroomde menigte. Het was een publiek vermaak!

Dát beeld staat Paulus voor ogen als hij schrijft: God heeft ons tot een schouwspel gemaakt voor de wereld. Engelen en mensen zien ons als ten dode gedoemden. We staan in het centrum der belangstelling van de wereld der engelen en der mensen. Zij zien ons niet in het gestoelte der ere, maar op de plaats der misdadigers. Paulus wil maar zeg-

gen: Wij hebben het niet zo heerlijk ver gebracht als jullie. Het is voor ons geen „gloria, victoria”. Voor ons, apostelen, heeft God lijden bereid en wel om Christus' wil.

* * *

In vs 10 verklaart Paulus zich nader: „Wij zijn dwaas om Christus' wil, maar gij zijt verstandig in Christus; wij zijn zwak, maar gij zijt sterk; gij zijt in aanzien, maar wij zijn niet in ere”. Scherp is weer de tegenstelling tussen „wij” en „gij”.

In I Kor. 1 : 26 had Paulus van de Korinthiërs geschreven: „Ziet slechts, broeders, wat gij waart, toen gij geroepen werdt: niet vele wijzen naar het vlees, niet vele invloedrijken, niet vele aanzienlijken”. Ongeveer dezelfde woorden gebruikt de apostel nu voor zich en zijn medewerkers: Wij zijn dwaas, zwak, ongeëerd. Maar nú zijn de Korinthiërs wijs en sterk en in ere! Het is m.i. wel duidelijk, dat Paulus hier weer ironisch spreekt. Als hij zegt, dat de Korinthiërs het verstandig hebben aangelegd. Zij zijn verstandig in Christus. We kunnen wel vertalen: zij zijn verstandige, schrandere christenen! Zij zijn sterke figuren, krachtmensen, die heel wat bereiken! Zij zijn beroemd en geëerd! Zij weten het blijkbaar zo aan te leggen, dat de mensen wél van hen spreken. Zo ontgaan zij de smaad en de verachting van de wereld.

Met de apostelen staat het anders. Wij zijn dwazen om Christus' wil, zegt Paulus. D.w.z. omdat wij Christus dienen en Hem volgen en dus delen in het lijden, dat Hij ook onderdond. Ze lijken wel gek! Verder zijn zij zwak. Geen sterke mannen voor de wereld, want zij komen immers met het „dwaze” Evangelie. Wat kan men daarmee in deze wereld bereiken? Zij zijn eerloos voor de wereld. Wat voor eer behalen ze met hun dienen en volgen van Christus?

In vs 11 stelt hij concreet de toestand der apostelen in het licht: „Tot op dit ogenblik verduren wij honger, dorst, naaktheid, vuistslagen en een zwerfend leven, wij verrichten zware handenarbeid”. Daarmee wil Paulus niet zeggen, dat hij nooit voldoende te eten had. Maar hij wist ook wat honger was en dorst. De kleren werden soms van zijn lichaam gescheurd en op vuistslagen werd hij onthaald. Hij had om zo te zeggen geen „rustplaats voor het hol van zijn voet”. Hij leidde een leven van reizen en trekken en zwerfen. En daarbij kwam nog, dat hij vaak met eigen handen de kost moest verdienen. Hij kon eerlijk zeggen tot de oudsten van Efeze: „Zelf weet gij, dat deze handen in mijn behoeften en in die van hen, die bij mij waren, hebben voorzien”.

Nu moeten we niet denken, dat Paulus zich over dit alles beklagt. Op een andere plaats schrijft hij, dat hij zich in en over het lijden om Christus' wil verblijdt. Zo in Col. 1 : 24: „Thans verblijdt ik mij over hetgeen ik om uwentwil lijd, en vul ik in mijn vlees aan wat ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus, ten behoeve van zijn lichaam, dat is de

gemeente”. Maar hij wil aan de gemeente van Korinthe laten voelen, dat zij maar eens moeten nadenken of het wel goed is, dat zij verzadigd en rijk zijn en als koningen zich gedragen.

Merkwaardig is nog, dat Paulus het niet heeft over hen, die hem dit lijden aandoen. Hij scheldt niet op zijn vervolgers en roept de wraak van de hemel over hen niet in. Hij schrijft: „God heeft ons de laatste plaats aangewezen”. Hij ziet z'n lijden als Christuslijden. D.w.z. als lijden, dat hem om Christus' wil overkomt. En dat God dat zo beschikt.

De apostelen verdroegen het lijden christelijk: „Worden wij gescholden, wij zegenen; worden wij vervolgd, wij verdragen; worden wij gelasterd, wij blijven vriendelijk; wij zijn als het uitvaagsel der wereld geworden, als aller voetveeg, tot op dit ogenblik toe”.

Daarin volgden zij hun Meester. Van wie Petrus schrijft: „Die geen zonde gedaan heeft en in wiens mond geen bedrog is gevonden: die als Hij gescholden werd niet terugschold en als Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt” (I Petr. 2 : 22). Hij heeft trouwens zelf gezegd: „Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij kinderen moogt zijn van uw Vader, die in de hemelen is; want Hij laat zijn zon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen”. Matth. 5 : 44.

Dat is wel een zeer ongewoon verschijnsel in deze wereld. Helaas ook vaak in de kerk. Dat schelden niet met schelden betaald wordt. De apostelen hebben die genade van God ontvangen, dat zij schelden beantwoorden met zegenen. Zij hebben hun kwaadspreekers niet vervloekt, maar voor hen gebeden. Mogelijk bedoelt Paulus ook wel, dat zij hun zegenende arbeid onder hen hebben voortgezet. Werden ze vervolgd dan hebben zij dat geduldig verdragen. Alweer naar het woord van de Heiland, dat hij zijn discipelen als schapen onder de wolven zond. Wat doen schapen anders dan naar de herder vluchten? Zo hebben de apostelen niet van zich afgebeten, maar zich laten vervolgen. Als ze belasterd werden hebben ze niet met laster betaald, maar hebben ze de lasteraars vriendelijk vermaand. Om hen zo te winnen voor het Evangelie.

Tenslotte zegt Paulus: Wij zijn als het uitvaagsel der wereld geworden. Wij zijn geacht als het uitschot van de maatschappij. Wij zijn aller voetveeg om zo te zeggen. Dat duurde zo tot het ogenblik, dat hij deze brief schreef. Maar dat is zo gebleven z'n leven lang.

Wij zouden zeggen: dat was geen leven. Niet om uit te houden. Nu, Paulus zal het er ook wel moeilijk mee gehad hebben. Hij was niet zulk een held, als de mensen wel eens van hem gemaakt hebben. We moeten maar niet al te hoog tegen hem opzien. Dat zou niet in overeenstemming met zijn eigen woorden zijn. Wel kunnen we aan hem en zijn medewerkers zien, wat Gods genade vermag. Zij waren mensen, aan ons gelijk. Maar de kracht van Gods almachtige genade hield hen op de been. Door kwaad gerucht en door goed gerucht heen. De kracht van Christus straalde door hun zwakheid heen. En zo dikwijls als zij uit het geloof leefden konden zij met blijdschap zeggen: „Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking of benauwdheid, of vervolging of honger, of naaktheid, of gevaar, of het zwaard? Gelijk geschreven staat: Om Uwentwil worden wij de ganse dag gedood, wij zijn gerekend als slachtschapen. Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door Hem, die ons heeft liefgehad” (Rom. 8 : 35—37).

* * *

In een van de volgende verzen schrijft Paulus: „Volgt mijn voorbeeld”. Zoals hij het voorbeeld van Christus gevolgd heeft. Dat wil in elk geval ook wel zeggen, dat zij het lijden om Christus' wil niet moeten schuwen. En als het komt, dan moeten zij dat kruis vrolijk dragen.

Dat zal voor ons ook nog wel gelden. Ik las een dezer dagen de volgende opmerking: „Het lijden behoort bij het leven der christenen. Maar dat lijden is ons volledig vreemd geworden”. Met dat lijden werd niet bedoeld allerlei moeite en verdriet, die we met de wereld gemeenschappelijk hebben. Maar het lijden om Christus' wil, waarvan het Nieuwe Testament vol is.

We mogen ons wel eens afvragen of de

wereld veranderd is, dan wel of wij veranderd zijn. Het antwoord is, dunkt mij, wel duidelijk. De wereld is niet veranderd. Die blijft zichzelf gelijk, bij alle verandering door alle eeuwen heen. Maar zijn wij, christenen, wel die wij moesten zijn? Hebben we ons niet veel te veel uit de wereld teruggetrokken, zodat we van die wereld niet meer te lijden hebben? Wat merkt de wereld eigenlijk van ons? Weinig denk ik. Zou het daarom voor ons zo gemakkelijk zijn om christen te wezen? Of te heten?

Zou een arbeider in de fabriek het gemakkelijk hebben als hij zich in zijn omgeving voor het Evangelie niet schaamt? Datzelfde kan gevraagd worden van een zakenman en van een ondernemer en van een dokter enz. enz. Is het niet zo, dat wij verzadigd en rijk zijn en met onze rijkdom ons opsluiten in eigen kring, terwijl wij de wereld maar naar het verderf laten lopen?

En als er lijden over ons komt om Christus' wil, hoe dragen wij dat dan? We hebben in de vrijmaking iets moeten lijden om Christus' wil. We moeten dat maar niet overdrijven, doch het was er. Onze jonge mensen weten daar niet van, doch vele ouderen onder ons wel. We hebben dat gedragen. Maar hoe? Ik durf niet te zeggen, dat wij in het algemeen de apostelen daarin hebben nagevolgd. Zeker,

het is wel voorgekomen, dat iemand het lijden gedragen heeft als een „slachtschaap van Christus". Ik herinner mij, dat iemand die meegeschorst heeft, eens zei van z'n slachtoffer: „Beet hij nu maar van zich af en blafte of brulde hij nu maar terug. Maar hij gedraagt zich als een lam". Ik hoop, dat dit meer voorgekomen is dan ik weet.

Maar over het algemeen durf ik niet zeggen, dat wij gezegend hebben toen wij gescholden werden; en dat wij geduldig verdragen hebben toen wij „vervolgd" werden; en dat wij vriendelijk zijn gebleven, toen wij gelasterd werden. Wij hebben behoorlijk van ons afgebeten. Soms terug gescholden. Zeer menselijk en zeer begrijpelijk. Maar niet echt christelijk. Niet naar uitwijzen van het Evangelie. Voorzover we ons daaraan schuldig hebben gemaakt zullen we dat moeten belijden voor God en mensen. Dan vergeeft de HERE mild en overvloedig.

Hier en daar hebben sommige broeders nog te lijden om Christus' wil. Ook in eigen kerk. Laten die broeders het voorbeeld van Paulus navolgen. Of liever: het voorbeeld van Christus. Niet schelden, maar dragen. Niet bijten, maar bidden. Niet reageren tegen actie. Maar schuilen bij Hem, die zijn kracht in zwakheid volbrengt.

H. J. Jager.

Wat beoogt het komende concilie?

Men kan verschillende vragen betreffende het concilie dat tegen 11 oktober van dit jaar bijeengeroepen is, aan de orde stellen. Wij deden dat in voorgaande nummers van ons blad. Verschillende publicaties verschenen in binnen- en buitenland. Van de zijde van roomse geestelijken en van zogenaamde „leken". Terloops noemen wij als voorbeeld van de laatsten, een boek van Otto B. Roegele: „Wat erwarten wir vom Konzil?" Wat verwachten wij van het concilie? „Gedachten van een leek". Hij stelt vraagpunten aan de orde als de aankondiging van het concilie en de uitwerking van die aankondiging. De medewerking van niet-roomsen aan het concilie. Wat kan het concilie doen voor de eenheid van de christenen? Roegele is een ontwikkelde leek. Doctor in de faculteit van de letteren en wijsbegeerte en doctor in de medische faculteit. In het Duitse Rooms Katholicisme staat Roegele vooraan als voorzitter van de „Vereniging van Katholieke Publicisten". Hij behoort tot de strijders voor inwendige vernieuwing van de Roomse Kerk, en voor samenwerking tussen de christelijke confessies, en voor Europese eenwording. U ziet een oecumenische figuur. Zijn werk heeft tot doel de discussie over het concilie op gang te brengen. Zelf sterk bewogen door de roep om eenheid tussen de kerken en de confessies, doet hij z'n best te laten zien dat het concilie de eenheid onder de verschillende confessies moet bevorderen. Met alle haar ten dienste staande middelen. Dit is dan zijn mening.

Vooralsnog is het beste antwoord op de vraag van hierboven — wat beoogt het concilie? — te vinden wanneer wij ons oriënteren aan hetgeen de paus zelf gezegd heeft over het doel van het concilie. Sprekende over het „voornaamste doel" van het concilie, heeft de paus drie dingen genoemd.

1. Het bevorderen van de bloei van het katholieke geloof.
2. De vernieuwing van het christelijke geloof of de zeden van de gelovigen.
3. De aanpassing van de kerkelijke discipline of de kerkelijke orde en tucht aan de behoeften en omstandigheden van onzen tijd.

Stellig is de paus zeer geïnteresseerd in het oecumenisch streven van deze tijd. En stellig is er bij hem hoop op hereniging. Maar tevens kunnen we uit zijn aankondiging van het concilie opmerken, dat hij zich de moeilijkheden en belemmeringen die op de weg naar hereniging liggen, niet ontveinst. Eén van de belemmeringen is de situatie van de Rooms Katholieke Kerk zelve. Dat weet de paus. En zijn zachte hoop op hereniging (hij sprak van een „suave spes") is verbonden met zijn verwachting en wens van groei van het katholieke geloof¹⁾, en ware vernieuwing van de zeden²⁾ van het christenvolk,

en met de betere aanpassing van de orde of tucht of discipline der kerk aan de behoeften en omstandigheden van de moderne tijd.³⁾

Deze dingen moet het concilie naar de wens van de paus, brengen. En de paus hoopt en vertrouwt, dat een concilie dat dergelijke praktische opdrachten volbrengt — in zich zelf een zachte, een suave uitnodiging tot „terugkeer" aan het adres van de gescheiden broeders zal zijn⁴⁾. Een uitnodiging zoals de paus zelf zeide, om de „ware eenheid te zoeken en te vinden".

Hans Küng omschrijft de opvatting van paus Johannes zó, dat volgens deze, de hereniging der gescheiden christenen **gebonden is aan de interne katholieke hernieuwing, tot welke hernieuwing het komende concilie een wezenlijke bijdrage moet leveren**⁵⁾.

Deze gedachte van de interne vernieuwing van de Rooms Katholieke Kerk is volgens Küng beheersend. Het concilie heeft uitsluitend betrekking op de Rooms Katholieke Kerk. Deze kerk moet zich vernieuwen. Men kan ook zeggen reformeren. Natuurlijk valt er te praten over wat men met reformeren in roomse kringen bedoelt. Maar vast staat volgens hem, dat de paus heeft willen zeggen dat het doel van het komende concilie behoort te zijn, dat de Rooms Katholieke Kerk zich verjongt en reformeert en aanpast aan de moderne tijd en de omstandigheden van deze tijd. Aan deze „aanpassing" aan de tijd en omstandigheden moet de kerk werken. Wanneer zij met deze aanpassing en verjonging gereed is, kan zij daarna zich tot de gescheiden broeders wenden en tot hen zeggen: ziet wat de kerk is. Ziet wat ze doet. Ziet hoe zij leeft. Ziet hoe jong ze is en hoe haar jeugd vernieuwd is.

Eerst wanneer de kerk toont dat zij in een gezonde mate gemoderniseerd is, kan zij tot de gescheiden broeders zeggen: komt tot ons. Komt, gaat met ons en doet als wij. Eerder niet. Vandaag zou het onmogelijk en nutteloos zijn om dit te zeggen. Het zou vergeefs en nutteloos zijn eindeloze discussies te beginnen, die tot niets zouden leiden.

Hier is gezonde realiteitszin aan het woord, naar het ons voorkomt. Küng toont deze nuchtere realiteitszin. De paus ook naar het schijnt.

Heeft de paus niet volgens de „Osservatore Romano", in een toespraak tot de presidenten van „de Katholieke Actie" in Italië zich als volgt uitgelaten: „Het oecumenisch concilie wil een proclamatie van ongewone en meest verstreckende betekenis zijn, van een waarachtige wereldomvattende katholiceit"? „De gebeurtenissen bevestigen, dat de Heer het zegenrijk plan met Zijn heilige genade ondersteunt. De idee van het concilie is niet gerijpt als vrucht van langdurig wikken en wegen maar als de plotselinge bloesem van een onverwachte lente... Met Gods genade zullen wij dus dit concilie houden; wij willen

het voorbereiden door onze aandacht te schenken aan datgene dat aan katholieke zijde het meest nodig heeft genezen en gesterkt te worden, zoals de Heer het ons heeft geleerd. Wanneer wij dan deze moeilijke taak volbracht hebben" — zo ging de paus verder — „en zo al datgene uitgeroeid hebben wat binnen het bereik van mensen een snelle voortgang kon belemmeren, zullen wij de Kerk in al haar luister tonen", sine macula et ruga⁶⁾, en tot alle anderen, die van ons gescheiden zijn, orthodoxen, protestanten enz., zeggen: ziet broeders, dit is de Kerk van Christus".

Dit is duidelijke taal. De Katholieke Kerk heeft genezing en herstel nodig volgens de paus.

Zij heeft dit nodig zal zij het grote oecumenische doel kunnen nastreven met kans op succes.

Het grote oecumenische doel is de gescheiden broeders terugroepen en terug zien komen.

We citeren de paus nog eens uit dezelfde rede.

„Wij hebben ons ingespannen om haar trouw te blijven, om de Heer te bidden om de genade, dat zij (de Kerk) altijd zo moge blijven als Hij haar gewild heeft. Komt: dit is de weg, die openligt voor de ontmoeting, voor de terugkeer naar huis; komt om uw plaats in te nemen of weer in te nemen, die voor velen van U de plaats van uw vaders was. O welk een vreugde, welk een bloei ook op burgerlijk en sociaal gebied mag de hele wereld verwachten van de religieuze vrede, van het herstel der christenfamilie".

U ziet, de paus is goed rooms. We konden moeilijk anders verwachten. Hij is overtuigd van het goed recht van het roomse kerkinstituut en de roomse kerkorganisatie. Hij is overtuigd dat de Roomse Kerk de enige, de ware kerk is. Ook is hij overtuigd dat er veel aan haar mankeert. O ja. Hij is overtuigd dat zij vernieuwing en verjonging nodig heeft, zal er ooit van haar een roep tot de gescheidenen kunnen uitgaan met enige kans gehoord te worden. Het concilie moet deze vernieuwing bevorderen.

De paus is overtuigd dat de religieuze vrede in de christenfamilie in de twintigste eeuw, slechts tot stand kan komen doordat de gescheidenen terugkeren tot de éne kerk. De kerk die de voorvaders van de meeste gescheidenen, verlaten hebben in de zestiende of in een latere eeuw.

U ziet dit zelfde standpunt nam de Roomse Kerk in in de zestiende eeuw. Dit was haar standpunt in de zeventiende eeuw. Dit was haar standpunt in de achttiende en negentiende eeuw. Dit is het nog in de twintigste. De godsdienstvrede in de twintigste eeuw kan alleen tot stand komen door terugkeer van alle niet-roomse christenen tot het roomse kerkhuis.

Ook is de paus overtuigd dat door besluiten van een concilie reformatie in de kerk teweeg gebracht kan worden. In deze overtuiging is hij ook goed rooms. Wij zullen niet zo'n overdreven gewicht aan besluiten van synoden hechten. Om ware reformatie en wederkeer tot de HEERE te bewerken is wat anders nodig. Wat beters. Wat machtigers. Een macht en kracht die doordringt tot de harten. Die de harten bekeert. Die macht en kracht heeft de HEERE zelf. En die heeft Hij niet ter beschikking gesteld aan synodeleden of concilieaders. Hij heeft de kracht van Zijn woord en zijn Geest wel ter beschikking gesteld aan zijn kerk, maar op een andere wijze dan Rome meent. Aan de rechte beoefening van de prediking van het evangelie.

Als men van mening is dat er in de laatste decennien bij Rome veel aan het veranderen is, dat er oecumenische openheid ontstaat die er voorheen niet was; dat er waardering komt voor de reformatische christenheid; aandacht voor het goede van de bijbelbespreking en -lectuur, dan zal het goed zijn daardoor niet te vervallen tot een overdreven waardering van deze veranderingen. Rome is nog Rome. Dit concilie is een roomse concilie. En niets anders.

God kan grote dingen doen. En we mogen Hem aanroepen om bekering in de roomse wereld. Waarom niet? Maar laten we dan concreet bidden om verlaten van de gruwelijke bijgelovigheden en verduisteringen van het geopenbaarde Woord. Om verlaten van de hiërarchie, die gewetens bindt en gewetens van de gelovigen verkracht tegelijkertijd.

Om loslating van een verering van de mondelinge traditie die zich boven het geschreven Woord verheft. En zo voorts. En laten we niet meedoen met een wat verdwaasde tijdgeest onder dominees hier en daar, die net doet alsof Rome vlak bij de reformatorische christenen en deze vlak bij Rome staan.

J. Meester.

- 1) Catholicae Fidei incrementum.
- 2) Recta christiani populi morum renovatio.
- 3) Utque ecclesiastica disciplina ad nostrorum temporum necessitates rationesque aptius accommodetur.
- 4) Suave, ut confidimus incitamentum.
- 5) Hans Küng, Concilie en Hereniging, Paul Brand N.V. 1962, blz. 13.
- 6) Zonder vlek en rimpel.

Vierhonderd jaar psalmzang

(Openingswoord ter Jaarvergadering van de Geref. Organistenvereniging)

Lezen: Ps. 148.

Psalm 148 is een universele oproep om de HEERE lof toe te zingen — en psalm 148 is in wezen die lofzang zelf reeds. In concentrische opbouw wordt de gehele schepping (v. 5, 6) opgeroepen tot deze lofzang: van de engelen en de sterren af (1—3) concretiseert zich de oproep, via de wolken (4), de zee (7) en de elementen (8, 9), tot de aarde (9). Nader spitst zich de oproep toe tot al wat op de aarde leeft: het wild en tam gedierte (10), en daarna tot de mens. De mensheid van hoog tot laag (11), van oud tot jong (12) wordt opgeroepen om de HEERE te prijzen (13).

Waarom eigenlijk?

Om twee redenen: omdat de HEERE dat waard is (13) en omdat Hij zich op aarde een kerk heeft vergaderd: immers een volk van gunstgenoten, kinderen van Israël, het volk dat nabij Hem is (14).

De lof uit het midden van Gods gemeente — anders genaamd de kerkzang — is een evenement, waarbij blijkbaar heel de schepping betrokken is. Jong en oud, hoog en laag hebben ermee te maken. De natuur doet er aan mee, de elementen geven die kerkzang door, de sterren weerkaatsen hem, de engelen zingen er hun antifonen tegen, en de HEERE in de hemel luistert er graag naar.

Deze oproep om de HEERE te loven, te prijzen, Hem psalmen toe te zingen, komen we buiten Ps. 148 in ongeveer 70 psalmen tegen.¹⁾ Het woord halleluja is een gevleugeld woord geworden. In meer dan een dozijn psalmen²⁾ worden zelfs muziekinstrumenten genoemd, die aan deze kerkmuziek meewerken. En in verscheidene psalmen blijkt, dat die lof bij voorkeur in de kerkelijke samenkomsten mag worden gebracht: op de heilige berg (43), binnen Jerusalems poorten (122), in Gods woning (43), in zijn voorhoven (100), bij Gods altaar (43), in de vergadering van zijn gunstgenoten (50), in tegenwoordigheid van al zijn volk (116), tussen het volk, dat nabij Hem is (148), bij de vrijwillige tempeloffers (54, 56, 61, 76, 116). Alzo: kerkzang als onderdeel van de kerkelijke samenkomsten. Geen wonder dat in veel psalmen de oproep tot 's HEEREN lof achterwege blijft, en direct metterdaad wordt gerealiseerd in een lofprijzing zelf.³⁾

Het is een goede gewoonte van onze Vereniging, om bij haar jaarlijkse vergaderingen van Gods Woord uit te gaan. Want wie God en wie zijn Woord niet kent, kent de kerk niet. En wie de kerk niet kent, verstaat van de kerkzang niets. En wie niet geleerd is in de zang des HEEREN, zal niets kunnen toevoegen aan de ontwikkeling van de kerkmuziek.

Wat de kerk voor haar kerkzang nodig heeft is: goede zangmeesters, die het kerkvolk leren zingen; die de kerkzang kunnen steunen, aanmoedigen en versieren; en die deze zang kunnen ontplooiën tot zijn volle lengte (dat is van nu aan tot in eeuwigheid), tot zijn volle breedte (dat is over het rond der aarde), en tot zijn volle hoogte (dat is van deze aarde tot Gods troon).

U begrijpt dan ook, dat wij ons vandaag bijzonder op de psalmen hebben te bezinnen. Calvijns complete psalmboek van 1562 is thans juist 4 eeuwen oud. Dat is een ongezochte gelegenheid voor ons, liefhebbers van het schone ambacht, om stil te staan bij de betekenis van deze Geneefse psalmmelodieën. Want in 1562 waren niet slechts de psalmberijmingen van Marot en Beza gereed, maar waren ook alle 150 psalmen van passende wijzen voorzien, en konden hun tocht door de wereld aanvangen.

Vrijwel met zekerheid kunnen we zeggen

dat in dát jaar voor het eerst in de geschiedenis het gehele boek der Psalmen in kerkelijke samenzang kon worden aangeheven. Daarmee kregen de psalmen een geheel nieuwe inhoud, een geheel enige vervulling. De oproep van David om de HEERE te loven, voorheen slechts door levietenkoren overgenomen, werd immers sedert 1562 door de gehele kerk beantwoord. Alle gelovigen, van hoog tot laag en van jong tot oud, gingen voortaan deelnemen aan de lof des HEEREN, die in het oude testament slechts door Levieten, in de nieuwe bedeling slechts door priesters werd gezongen. Het ideaal van de psalmdichter (118): dat heel Israël 's HEEREN goedheid mocht gaan loven — ging in 1562 in vervulling. Het visioen van Johannes (Op. 14 : 1—3): die de vrijgekochten des Heren de lofzang voor het Lam hoorde zingen, is in 1562 werkelijkheid geworden. Het gebed uit Ps. 98: dat de ganse aarde, zee en stromen, heuvels en bergen, met de zingende kerk zou mogen instemmen, is in 1562 verhoord.

Toegegeven: deze dingen klinken allemaal prachtig, en bieden voldoende stof voor een feestrede bij de ingebruikname van een nieuw orgel. Maar daar zijn wij niet voor samengekomen. Wij behoeven elkaar niet te vermoeien met oratorische vondsten — maar wij willen graag praktisch zijn. En daarom de vraag: wat betekenen de Geneefse melodieën van 1562 vandaag nog voor ons?

* * *

Nu, dat is niet gering. Van de oudtestamentische zangers en speellieden staat geschreven, dat zij waren: mannen, geleerd in de zang des HEEREN. Dus willen wij vandaag de kerkmuziek verder brengen, dan zullen wij geleerd moeten zijn — onderwezen, opgeleid, volleerd — in de geneefse psalmmelodieën. Die zullen wij door en door moeten kennen, in hun thans herstellende oorspronkelijke vorm: met hun octaafspanning, hun hele en halve notenwaarden, hun geringe intervallen en hun zeldzame melismen, hun synopen en hun rusten. Kortom: we zullen hun poidis et majesté moeten doorgronden.

De juiste notatie is voor ons geen probleem meer. Sedert ds H. Hasper in 1936 de psalmwijzen in modern schrift verspreidde, zijn de door hem open gelaten problemen van triolen en rusten afdoende opgelost. Momenteel heeft ieder de juiste notatie der wijzen binnen zijn bereik. De literatuur over dit onderwerp neemt gaandeweg toe. Het verouderde standaardwerk van O. Douen uit 1878/9 zal nog dit jaar worden vervangen door een nieuwe belangrijke studie over de psalmwijzen door Pierre Pidoux.⁴⁾ Onze Vereniging houdt zich in kringen en maandblad regelmatig bezig met de kennis der psalmen en hun zettingen. De theoretische en praktische studie van de kerktonale modi, voor 25 jaar vrijwel onbereikbaar, staat thans voor ieder open. Orgelleraren van internationale naam zetten zich vandaag in, om hun leerlingen vertrouwd te maken met de improvisatie op klassieke psalmwijzen.

Dat alles is toch zeer de moeite waard. Want deze Geneefse psalmmelodieën vormen tesamen het melodisch materiaal, waarmee de zingende kerk Gode zijn eigen Woord teruggeeft, in een klinkend dankoffer. De psalmwijzen zijn het vervoermiddel voor het kerkelijk lofoffer. Wie zuiver laat zingen, doet zijn gemeente leven in het stuk der dankbaarheid; doet haar met de mond belijden tot zaligheid.

Dit mogen we elkaar wel eens voorhouden. Wij leven in een tijd, waarin getracht wordt de psalmen terzijde te schuiven voor talloze gezangen, welke naar tekst en melodie niet in de schaduw kunnen staan van de zestiende eeuwse lofzangen. Hier hebben wij een ontwikkeld stijlbesef nodig, dat ons pal doet

staan voor Calvijns erfenis, tegen de wansmaak van de publieke meerderheid.

Deze zeldzame melodieën schat immers, uit het midden der 16e eeuw, draagt het tijdstempel van zijn ontstaan voor goed zichtbaar in zijn heterogene samenstelling van enerzijds gregoriaanse modi, en anderzijds de voorlopers van het majeur en mineur der 17e eeuw. Een bundel met evenzeer dorische als aeolische melodieën, met evenzeer mixolydische als ionische wijzen, kan alleen ontstaan zijn in een tijdsbestek, waarin het kerkelijk gregoriaans zijn greep op de cultuur aan het verliezen was — en waarin het humanistische grote- en kleine tertsgeslacht in opkomst was.

Onze psalmmelodieën stammen alzo uit de tijd der reformatie. En het is misschien dit tijdstempel, dat ze heeft geleid op hun tocht door de wereld: naar Hongarije en Spanje, naar Duitsland en Australië, naar de Verenigde Staten en Zuid-Afrika, naar Canada en Korea. Overal ter wereld waar de psalmen Davids gezongen worden vindt u de melodieën uit 1562 terug. Heel de wereld zingt Gods lof, de bergen van Korea dragen vrede, de kopjes van Transvaal heilig recht; de stromen van Maas en Waal zijn betrokken bij de lofzangen Israëls, en de bergen van Zwitserland weerkaatsen de hugenotenpsalmen.

* * *

In deze wereldzang, waarbij heel de schepping is betrokken, zingt Nederland zijn aparte partij. Ons land heeft, bijzonder in zijn gereformeerde kerken, een kostbare erfenis bewaard. Onze Gereformeerde Organistenvereniging heeft er alle belang bij, deze melodische schatkamer te kennen, te bewaren en te exploreren. Wij moeten ons ertoe zetten, onze gemeenten haar schone psalmzang te doen kennen en verbeteren. Wij moeten ons bescheiden repertoire van psalmcomposities tot krachtige bloei opvoeren, teneinde ons kerkvolk in prae- en postlude in te kapselen in de sfeer der universele internationale psalmmelodieën.

Maar hierbij gaat het ons niet allereerst om een musicologisch doel, al zijn de klassieke psalmwijzen dan uit historisch oogpunt een stijlvolle behandeling alleszins waard. Wanneer wij elkaar aanmoedigen om onze taak te verstaan, is deze taak niet slechts muzikaal, maar bovenal geestelijk. Als wij onze taak als voorzangers der gemeente begrijpen, zetten wij haar tot zingen aan, gaan haar voor in haar lofoffer, wijzen haar de weg in het stuk der lofzangen. En om psalmen te zingen die lieflijk zijn is liefde nodig: liefde tot God en liefde tot de kerk des Heren.

Op die wijze zijn wij levende leden van de kerk. Zo bouwen wij voor ons deel aan de lof des HEEREN. Zo bewegen wij hemel en aarde, wanneer wij onze gemeente laten zingen van de goedertierenheid des HEEREN, die in eeuwigheid is. Halleluja.

D. W. L. M.

1) als bijv. Pss. 7 — 9 — 13 — 16 — 21 — 22 — 26 — 28 — 30 — 31 — 33 — 34 — 40 — 41 — 47 — 48 — 50 — 52 — 54 — 57 — 59 — 61 — 65 — 66/9 — 71/2 — 75 — 79 — 81 — 84 — 89 — 92 — 95 — 96/100 — 103/9 — 111/3 — 115 — 117/8 — 122 — 124 — 134/6 — 138 — 139 — 144/50.

2) als bijv. 33 — 43 — 57 — 81 — 92 — 38 — 108 — 144 — 147 — 149 — 150.

3) als Pss. 4, 5, 8, 16, 18, 20, 24, 36, 43, 46, 73, 87.

4) „Pierre Pidoux „Psautier Huguenot”, vol. I „Mélodies”, komt juist van de pers: Bärensreiter, Kassel.

Kruistocht naar Berlijn

Opgedragen aan de redactie uit erkentelijkheid voor de studenten-faciliteiten.

Helmstedt: een grens, een grens dwars door een land, consequentie van „das dritte Reich”.

Koud stralende booglampen trekken de harde contouren van slagbomen, hier Duitsers — daar Duitsers. Aan beide zijden grensoldaten, boordevol duitse-eenheidsverwachting — hun tragiek: één ideologie, twee diametrale wegen. Een doel, twee middelen.

Twee Duitsers in een boot, de één meent in de vrijheid te leven, de ander niet minder. De één roeit naar het westen, de ander naar het oosten. Ergens denken zij elkaar te treffen...

Ze zien elkaar vertekend over een geeste-

lijke muur. En, waar reeds scheiding symbolisch bespeurd wordt, waarom die scheidswand niet opgetrokken? Aldus Ulbricht.

Ergo: prikkeldraad, mijnevelden, spaanse ruiters, gewapende betonversperringen. Daarom: een land gedeeld, zodat Duitsers en Duitsers gescheiden leven; daarom: een stad gedeeld, zodat families uiteengerukt zijn, verhoudingen kapot gemaakt.

De scheiding een feit, de ontstane verwijdering en vervreemding niet te accepteren. Men kan niet meer met elkaar praten, elkaar verstaan, zelfs aan één kant van de muur — het oosten. Want die muur loopt door. Dwars door heel de oostbevolking heen — hier is openlijke gedachtenwisseling ook niet meer mogelijk, wanneer het verder gaat dan het gebruikelijke kappers-mooiweertje. Hun ideologie is gefixeerd.

Vroeg of laat dient iedereen zich de overtuiging van de ene grote partij eigen gemaakt te hebben. Staan in West-Duitsland de communisten en de nationaal-socialisten buiten de wet, in het oosten „gibt es nur eine Partei“.

Hun zwakheid én hun kracht!

Hun kracht allereerst — vanwege de massificatie van de volksopinie tot één alle terrein omvattende grondgedachte, met als gevolg het machtige één lijn trekken in de praktijk.

Hun zwakheid vervolgens — niet iedereen kan het er mee eens zijn, vandaar het machtige lijntrekken bij sommigen, die tegen de totalitaire ideologie in opstand komen. Wat nu nog in lijdelijkheid gedragen wordt, straks echter uiteindelijk een uitweg zal zoeken.

Helmstedt: plaats van contrasten, breuklijn van twee werelden.

Slagboom — interzone — slagbomen — Deutsche Demokratische Republik.

Een ieder is verplicht een bezoek te brengen aan de een visum verstreckende Volkspolizisten — in Westduits Duits: Vopo's en Vopolines. Vrijwilligers van ongeveer twintig jaar, die in het milieu waarin ze zijn grootgebracht hun element hebben leren zien, en met veel stiptheid elke reiziger boekstaven.

Terwijl de passen onder hun handen een ingrijpende verandering ondergaan — er worden rolstempels gerolstempeld — houden wij ons onledig met het rondsnuffelen in de gratis-lectuur-bak, waaruit wij veel hebben vergaard en zullen citeren: „Was ich von der Mauer wissen muss“, tractaten van Ulbricht („Zur neuen Lage in Deutschland“), e.a.

Voorzien van visa passeren we slagboom nummer 1. Het eerste halfuur volgen er nog twee, waar wij gezeten in een Opel-Kapitän, doorheen rijden. De brede koplampen ontdekken de duistere Autobahn die over een afstand van 180 km zich door de D.D.R. spoedt. De radio wordt aangezet. We horen de „Soldatensender“ die populaire muziek afwisselt met ideologische recepten, die sterk gekruid zijn met anti-westduitse propaganda. Andere zenders komen niet redelijk door. Geconfronteerd met deze directe uiting van „'s lands wijs, 's lands eer“ worden we door de beboste streken voortgereden.

Stoppen wordt niet op prijs gesteld. Snelheden boven honderd km zijn taboe, in verband met de topsnelheid van de oostduitse wagens.

Stopten wij, dan dook er direct een patrouillewagen op, ter verificatie van onze handelingen.

Magdenburg, plaats van triomfen in de dertigjarige oorlog, licht rechts aan de einder op, even later Brandenburg.

Dan begint Berlijn zich aan te kondigen — de Berliner Ring verschijnt als nieuw programmapunt op de kapitale borden.

Berlin — de laatste kilometers worden afgelegd tussen prikkeldraadafzettingen aan weerszijden van de snelweg. Ineens een zee van licht — de grootse allure van een wereldstad: lichtreclames, trams, trolleybussen, mensen na kilometers ruimte!

Na het nuttigen van een warm worstje be-geven wij ons ter ruste te midden van kwalijk riekende vaatdoekfiguren onder de moederlijke zorgen van het Leger des Heils.

De volgende ochtend voeren onze voeten ons door de Strasse des 17en Juni, verlucht met Siegesäule, bomen, Bismarckconterfeitsels en als sluitstuk de „Mauer“. De bomen dragen hun spruiten op de kale staketsels van '45, resultaat van de slotfinale. Alle glorie-sculpturen van 't „vergangen Deutschland“ — daterend uit 1864-'66, '70: Bismarck, Von Moltke en andere kopstukken, zijn geplom-

beerd. Aan de Siegesäule zijn diverse voltrefers te constateren...

Profiterend van onze Nederlandse nationaliteit weten we door de Westduitse afzetting, zo'n 300 meter voor de muur uitgezet, heen te komen. In deze afgezette strook ligt het pompeuze Russische Overwinningsmonument, ter herinnering aan de glorieuze verovering van Berlijn. Twee tanks, waarvan de mare gaat dat ze als eerste de platgebombardeerde stad binnenrolden, markeren het geheel. Het totale complex is van de zijde van de Britse legerleiding zwaar gebarricadeerd met hoogopgetast prikkeldraad, ter voorkoming van eventuele beeldenstorm van de West-Berlijners. In deze gevangenis ijsberen twee met berenmutsen getooide Russische soldaten.

Vlak achter de muur de Brandenburger Tor — eertijds triomfboog der duitse eenheid, nu een macaber teken van de verdeeldheid.

Over de muur het westen inturend..., met verrekijkers gewapende oostsoldaten, hetgeen geenszins een verdere gründliche bewapening uitsluit. Trouwens ook aan de westzijde ontbreken schietijzers volstrekt niet.

Terug, het centrum in, lopend langs ruïne-complexen die als een kaartenhuis in elkaar gefrommeld liggen, geraken we allengs in het winkelcentrum, de Kurfürstendamm. Een brede mondaine allee die uitkomt bij het meest indrukwekkende bouwwerk: de „Kaiser Wilhelm-Gedächtniskirche“.

Het oude domportaal, zwaar gehavend, alleen nog overgebleven van de oorspronkelijke kerk, omgebeiteld tot een machtige bezwevende vinger, omhoog geheven, juist in het contrast sterk harmoniërend met het achtwandige betonnen geraamte van de moderne Gedächtniskirche met zijn vrijstaande zeshoekige toren. Drie op zichzelf staande gebouwen die door de architectonische schikking samen in een climax de massale bezinning verbeelden van een verscheurd volk!

Binnen heerst een immense stilte. Het stadsrumoer is geheel verstomd — slechts het schuifelen van de voeten is zacht te horen, en geeft het geheel een solemnele beklemming. De wanden vormen de betonnen raamkozijnen waarin het donkerblauwe glas-in-beton een donker filter is van het onpersoonlijke, grauwe daglicht buiten. Doerzwart is de houten lambrizing en het leer van de lichtgele naaldhouten fauteuils. Rechts in het centrum een smalle kathedraal met een lichtlila kleed erover gedrapeerd. Daarnaast het liturgisch centrum: een grote kloostertafel met machtige kaarsen, hoog daarboven een asymmetrisch, ruwhouten kruis. De zandkleurige plavuizen zijn ingelegd met karmozijnen en smaragdgroene glascirkels.

Hier komen en gaan de mensen, dag in, dag uit, voor ieder persoonlijk elke nieuwe dag tien minuten stilte....

En nu, sinds een jaar, de tweeledige tragiek: de nagedachtenis van een bloedige oorlog, het imponerende vrijheidsbeeld van Duitsland na de tweede wereldoorlog, en hier rechtstreeks mee verbonden de nieuwe functie van waarschuwend precedent tegen nieuwe, nimmer aflatende dreigingen, die sinds het optrekken van de muur een ongekende schaduw over het vrije, opgesloten West-Berlijn werpen.

De betekenis van de Gedächtniskirche is zo niet alleen historisch te zien, maar nog veel sterker als waarschuwing tegen het herscheppen van bloedbaden waar de helft van de natie nog weet van heeft!

Ulbricht: „Bedenkt U wel, wanneer U voor de muur staat: „De muur heeft U het leven gered““

De Muur. —

's Avonds met de U-bahn naar de muur. Het traject dat vroeger onder Oost-Berlijn doorliep, is nu „abgesperrt“ voor alle verkeer uit het Westen. Hier in de omgeving van de Schlesisches Tor gaat de muur over in het grenskanaal, aan de overkant fel verlicht, teneinde het hele wateroppervlak te kunnen overzien — alleen de oever aan deze kant is westgebied. Na verloop van tijd stuiten we weer op de muur — de grens is hier grillig —, we nemen een zijstraat, maar de muur is telkens present. Met de miezerige motregen geeft het geheel een troosteloze en verlaten indruk. Immens sombere fabriekscomplexen aan beide kanten, waar geen licht in de late avond getuigt van enige menselijke aanwezigheid, vervloeien in het zwart van de lucht. Daartussen vaal afstekend het lage beton van

de muur. Voorwerp van geheel verschillende interpretatie.

Ulbricht: „Ook in vele Natolanden zijn de mensen over ons optreden zeer tevreden“, betreffende „onze maatregelen, die immers uiteindelijk ook een paedagogisch lesje waren“. (Citaat rede 18 aug. 1961).

„Openlijk gezegd is er voorlopig, tot er in West-Duitsland vreedzame toestanden bereikt zijn, slechts één uitweg, dat nl. burgers van de D.D.R. die van plan zijn met hun in West-Duitsland wonende familieleden samen te leven, deze uitnodigen te verhuizen naar de D.D.R. De regering der D.D.R. zal daarbij op grootse wijze hulp verlenen“. (Citaat rede 18 aug. 1961).

Willy Brant: „West-Berlijn, een pijl in het hart van de D.D.R.“.

Reactie: de muur — „Wer auf einer Insel lebt, soll sich das Meer nicht zum Feinde machen“. (Slot volgt).

BOEKBESPREKING

Gera Kraan-van den Burg:

Mijn broer, de koning.

Uitgave: J. H. Kok N.V., Kampen.

Prijs: f 4.95.

Het is niet zo eenvoudig historische stof te verwerken tot een roman. Het gebeurt nogal eens, dat of de geschiedenis of de roman geweld wordt aangedaan. Men is nu eenmaal gebonden aan feitelijke gegevens en aan een vrij strak patroon van karakters en personen — zelf scheppen kan men die niet. Men kan die wel herscheppen, wat, gezien de resultaten meestal, even moeilijk schijnt.

Want wil iemand uit historische gegevens en personen een roman opbouwen, dan is een eerste vereiste, dat de optredende figuren opnieuw tot leven gewekt worden; de lezer moet met hen kunnen mee-leven en hen kunnen herkennen als echte mensen. Het mogen geen marionetten zijn, die de schrijver af en toe de (al of niet historische) tekst in de mond legt.

In de tweede plaats is het nodig, dat de geschiedenis a.h.w. opnieuw ontwikkeld wordt in en om de historische personen, met alle verrassende en nieuwe momenten, die ook heden en toekomst kunnen hebben. En liefst zó, dat het verhaal naar een hoogtepunt op een ontknoping toe gaat.

Gera Kraan-van den Burg heeft na haar — ook in Opbouw gunstig besproken — historische roman „Franse Lelie“, opnieuw een dergelijk onderwerp ter hand genomen: het leven van Catharina van Navarre en haar broer, de Franse koning Hendrik IV, wiens regering de afsluiting vormde van een reeks godsdienst- en opvolgingsoorlogen in Frankrijk aan het einde van de 16e eeuw. De protestant Hendrik gaat tot het Rooms-Katholicisme over om de Franse kroon te kunnen verwerven: „Parijs is wel een mis waard“. Om zijn vroegere geloofsgenoten niet helemaal tegen zich te krijgen — en misschien ook om zijn geweten te sussen — geeft hij hun een aantal rechten en vrijheden, vervat in het bekende Edict van Nantes. Zijn zuster Catharina is een politiek waardevolle speelbal in de handen van haar broer, de koning, die zij ondanks alles blijft hoogachten en liefhebben. Hij belooft haar hand aan vele adellijke personen en als hij zo hun steun heeft verworven in de strijd en zij hun aandeel in Hendriks slagen hebben bijgedragen, negeert hij zijn vroegere voorstellen. Catharina blijft het protestantse geloof trouw, al wordt zij op haar veertigste jaar ook door Hendrik gedwongen tot een huwelijk met de Roomskatholieke Hertog van Lotharingen.

Mevrouw Kraan heeft, voorzover ik dat kan beoordelen, de geschiedenis geen geweld aangedaan, maar van de haar ter beschikking staande gegevens heeft zij geen romàn weten te maken. De personen en karakters zijn niet voldoende uitgebeeld, de tekening blijft wat aan de oppervlakte en echte mensen zijn het niet geworden. Ze spelen een rol, maar ze leven niet voldoende.

Ook de spanning ontbreekt. Dat komt, omdat er te weinig handeling is en een teveel aan gesprekken, die de verbinding moeten vormen tussen een aantal, soms oppervlakkige, beschrijvingen. Hiermede hangt samen, dat de gebeurtenissen en situaties niet steeds aanvaardbaar zijn gemaakt — de lezer zal

ten diepste „het waarom” dikwijls niet kunnen begrijpen, omdat hij geen kans heeft gekregen mee te groeien naar een bepaalde wending toe. En het einde komt vrij plotse-ling.

De correctie is ook niet voldoende geweest; er zijn nogal wat drukfouten blijven zitten. Zo is op pag. 51 sprake van een „faveur ber-rigne” i.p.v. „bénigne”. Géén kwestie van slordige correctie, maar een eigenaardigheid van de schrijfster is, dat zij woorden, die op „eren” eindigen van een accent voorziet: mankéren, taxéren, correspondéren etc. Wat voorts het werkwoord „grievelen” (pag. 87) betekent, is mij niet bekend. En om met deze voorbeelden te eindigen, onze stadhouder Frederik Hendrik wordt Henri Frederic ge-noemd en ook een keer Henri Frederik.

Tenslotte nog een opmerking over „de flap”. Deze in het oog vallende plaats wordt dikwijls benut om een nogal geflatteerde aanprijzing van een boek te geven. Ik heb daar al vaker op gewezen. Het is gevaarlijk bij het kopen van een boek af te gaan op wat men op „de flap” voorgeschoteld krijgt. Zo kan ik niet beamen, dat „Mijn broer de koning” mijn „intense meeleven” heeft opge-wekt. Is dit een kwestie van smaak, die sub-jectief is, bepaald fout is de mededeling, dat Hendrik en Catharina **beiden** het protestan-tisme trouw bleven, terwijl ieder, die het nog niet wist in het boek zelf nog eens kan lezen, dat Hendrik Rooms-katholiek werd en zijn „overtuiging” inruilde tegen een kroon.

Van het inderdaad boeiende gegeven had Gera Kraan-van den Burg — gezien haar andere werk — meer kunnen maken.

De omslagverzorging van Han Prins is aardig. H. C. E. Smit-Labots.

Rondblik¹⁾

Wie op een kaart van Laos zoekt naar Nam Tha, de plaats, die enkele weken geleden verloren ging, loopt de kans, dat zijn ogen even afdwalen naar het naburige Noord-Vietnam en min of meer toevallig blijven rusten op een naam met een heel wat bekender klank: Dien Bien Phoe. Dat afdwalen van onze ogen mag dan toevallig zijn — de naam Dien Bien Phoe heeft zó'n onheilspellende klank, dat we er wel even bij mogen stilstaan. Daar was het immers, dat de Fransen in 1954 na een dramatische tegenstand het hoofd moesten buigen voor de communistische aanval uit het Noorden. En Dien Bien Phoe vormde de inleiding tot het definitief prijsgeven van Noord-Vietnam aan de communis-tische invloed.

De conferentie van Genève, die dit verlies officieel moest registreren deed nog iets meer. Er werd ook vastgesteld, dat de buurlanden, Laos en Cambodja neutraal zouden zijn. En zo scheen 1954, naast een pijnlijk verlies, toch ook nog een schrale troost voor het Westen in te houden: men hoefde tenminste niet lèg te bloeden aan een oorlog om de rest van Zuid-Oost Azië te behouden.

Die troost was niet alleen schraal — ze was volledig schijn. De ellende begon pas, zeggen we nu. Dat is natuurlijk maar ten dele waar. Want in vrij geworden koloniën, waar het communisme opdringt, is de ellende meestal veel eerder begonnen.

Toen in 1866 de Fransen zich voor het eerst in Laos lieten zien, hadden ze voor het gebied eigenlijk weinig belangstelling. Die ging veel meer uit naar China, dat voor de Franse handel een prachtig afzetgebied kon vormen, als men tenminste de Engelsen, die trachtten het voor zich alleen te reserveren, weg kon werken. De Engelsen waren de Fransen inderdaad een stap voor: in Burma bezaten ze een prachtige invalspoort naar China. Zo iets probeerden de Fransen te vinden in Laos, via de rivier de Mekong.

De strijd tussen Siam, het tegenwoordige Thailand en Annam over Laos, dat er precies tussen in ligt, maakte het voor de Fransen tamelijk gemakkelijk in te grijpen. Een conflict met Siam, opgestookt door de Engelsen, die hun concurrent uiteraard met lede ogen zagen verschijnen, was de enige moeilijkheid, die zich voordeed, toen de Fransen in 1893 de Mekongoever bezetten. De weg naar China lag open.

De opmerking ligt voor de hand, dat de geschiedenis zich vandaag wel op een hoogst merkwaardige manier herhaalt, namelijk in omgekeerde richting. Want nu schijnt Laos

voorbested, de uitvalspoort van China naar het Zuiden te worden.

Intussen is het duidelijk, dat de beperkte opzet van de Franse kolonisatie verstrekkende gevolgen had. Evenals in Cambodja was de bezetting hier niet veel meer dan een middel om andere doelen te bereiken en het is dus wel begrijpelijk, dat de Franse heersers zich weinig aan het gebied gelegen lieten liggen. Wat zouden ze trouwens hebben gezocht in dat langgerekte, onherbergzame land met zijn bevolking van nauwelijks twee miljoen? Het was voor de Fransen voldoende, als de rust gehandhaafd bleef en het eenvoudigste middel om dat te bereiken leek, de inheemse groten in hun waardigheid te laten, mits ze zich lieten gebruiken als verlengstuk van het Franse gezag.

Dat de Fransen — van hun standpunt ge-zien terecht — weinig voelden voor ingrijpen-de sociale en economische wijzigingen zou zich geducht wreken. Immers, de inheemse groten, die door Frankrijk de hand boven het hoofd werd gehouden, waren daardoor al bij voorbaat gecompromitteerd bij de ras-echte nationalist, die van samenwerking met Frankrijk niets moesten weten. En het viel te vrezen, dat die groten, die nu zo'n betrouwbare steun voor het Franse gezag vormden, zich, bij een kentering van het getij, gezwind aan de anti-Franse kant zouden scharen, om op die manier hun bekering tot het nationalisme overduidelijk te bewijzen, bij de nationalist in het gevlug te komen en daardoor hun macht te behouden. Maar bovendien maakte de bevoorrechte positie, waarin al die inheemse heersers verkeerden, hun rijkdom en die van hun families, hun corruptie vooral, hen machteloos en vijandig tegenover elke hervorming, die in de toekomst nodig zou blijken.

Men kan het ook van de andere kant bezien en zeggen, dat het verzet tegen de Fransen zich niet alleen zou richten tegen hun positie als heersers, maar evenzeer tegen de hele door hen gepatroneerde feodale maatschappij. Nationalisme zou niet slechts bevrijding moeten inhouden, het zou pas zin hebben, als het de arme bevolking door landhervormingen en andere maatregelen aan een dragelijk bestaan hielp. Die twee elementen moeten we wel goed in de gaten houden — de politieke en de sociale omwenteling. Want het is de tragiek van het Westen geworden, dat het tenslotte schoorvoetend en tegenstribbelend heeft toegegeven aan de politieke veranderingen, maar met de sociale geen raad heeft geweten. Daar heeft het communisme zich toen over ontfermd. Wil men het anders: het is het ongeluk van het Westen, dat het veelal aangewezen is op dezelfde mensen als waar vroeger de koloniserende machten het van moesten hebben: conservatieve, meestal corrupte, vóór alles op het behoud van eigen macht en rijk-dom bedachte figuren.

Die moeten door het Westen wel worden gesteund, want ze zijn anti-communistisch. Maar die steun betekent dan toch maar een rem op alle zo broodnodige hervormingen. Het betekent, dat men met de aanhang van al die conservatieve, anti-communistische, corrupte, onwillige of alleen maar machteloze figuren, zichzelf voor de voeten loopt, de volkssympathie al meer verliest en zo uitein-delijk het communisme in de kaart speelt.

In Laos met zijn „Westers-gezinde” Boen Oem, komt dit vraagstuk wel op een schrij-nende wijze naar voren. Een korte blik op de recente geschiedenis van dit verscheurde gebied, kan ons dit duidelijk maken. Daarover een volgende keer.

28 mei.

H. Smit.

¹⁾ De tekst van deze rondblikken over Laos is, behoudens enkele wijzigingen, dezelfde als de tekst van het commentaar, dat ik op 9 mei voor de N.C.R.V. gaf.

trouw te blijven aan het volle evangelie van Jezus Christus.

In de Kruisbanier, en „Evangelies Week-blad” dat in België verschijnt, van 12 mei, troffen we deze Open brief:

In deze bladzijden neem ik me voor U mijn bezorgdheid, ja mijn verontrusting mee te delen die ik voel in een periode van het jaar waarin het magische woord **eenheid** op aller lippen is, waar men door een soort „Coué-methode” de Protestanten wil doen geloven dat één enkele zichtbare kerk de remedie zou zijn voor alle kwalen waaraan de kerken lijden. Meer en meer bewerkt men ons met een aantal uitdrukkingen en termen die waarschijnlijk hun weg wel zullen maken en waarvan U de meestvoorkomende be-kend is: „Vergeef en wis onze verdeeldheid uit”. En wanneer men zo door de herhaling van de litanieën de veerkracht heeft afgesleten, zal de weerstand verslappen, tenminste zo veronderstelt men. Dit wil in 't geheel niet zeggen, dat de diepe verdeeldheid van de kerken op geloofsgebied voor mij niet **zeer pijnlijk** is. Het doet mij **diep leed** wanneer ik vaststel dat, zelfs in de kerken die uit de Hervorming voortgekomen zijn, de grote Christelijke waarheden en de wezenlijke en elementaire leer van het geloof van de Apostelen (de werkelijkheid van de vleeswording, de betekenis van het Kruis, de opstanding, de leer van de Drieëenheid, stellingen die absoluut door de Hervormers vastgelegd zijn) soms verworpen worden. Ik denk niet, juist om reden van deze verwarring, dat het probleem **eerlijk** aangepakt wordt door een soort „eenheidspsychose” te scheppen, en door het thema van de eenheid te „orchestreren” (de term is van E. P. Maurice Vilain) bij de leden van de kerken. Deze „psychose” kan oorzaak zijn dat vele van onze vrienden, vooral daar waar de Bijbelkennis onvol-doende is, door sentimentaliteit de stellingen prijsgeven die absoluut gehandhaafd zouden moeten blijven, zonder dat er een werkelijke, juiste oplossing — als die bestaat? — gevonden is.

Het verontrust mij wanneer ik één van onze vrienden hoor beweren, dat het enige alternatief voor het Belgische Protestantisme van nu „de eenheid op korte termijn of de dood” is...; wanneer ik merk dat een andere vriend vraagstukken, die voor elke evangelische (dit is de naam die de protestanten zich geven) toch niet van belang ontbloeit zijn, zoals de **Geloofsbelijdenis van de kerken**, hun financiële middelen, hun structuur, enz., niet werkelijk in overweging neemt. Wat nut heeft het de eerste Christelijke gemeenten en de Hervormers er bij te halen wanneer men, om de moderne mens niet af te schrikken, en in naam van de „eenheid”, bewust of niet; hun wezenlijke leer verdoezelt. Naar mijn mening is dat wat overheersen moet niet de „eenheid” maar de eenvoudige trouw aan het geloof van de apostelen. De eenheid van de Kerk is vals wanneer zij niet rust op deze basis (Galaten 1 : 6—9).

Het verontrust mij wanneer ik een broeder van Taizé (een protestants klooster) in het publiek opvattingen over de zichtbare kerk en over de tegenwoordigheid van Christus in de sacramenten hoor verkondigen, mij tenslotte meer Rooms dan Evangelisch toeschijnen; opvattingen over het herderlijk ambt (en de bevestiging in het bijzonder) die volgens mij moeten leiden tot een „verbureaucratisering van de genade” die voor elk reformatisch christen onaanvaardbaar is, en meer een eigenschap van het rooms-katholische (het is te ongemakkelijk de vrijheid van de werking van de Heilige Geest aan te nemen. Men komt dus sterk in de verleiding haar aan banden te leggen in de instelling, het sacrament, de mens, haar gave te verbinden aan gewijde gebaren, aan riten, aan een liturgie, enz. enz., aan het bestaan van de geestelijkheid... En wanneer sommigen per ongeluk durven verklaren dat ze dit **ritualistisch clericalisme** niet willen aannemen, worden ze op slag van individualisme beschuldigd. Wij weigeren trouwens dit verwijt, want wanneer voor ons het gezag niet in handen is van de geestelijkheid, welke die ook zij, berust zij daarentegen wat betreft het geloof en het Christelijk leven, volledig in het getuigenis van de profeten en de apostelen, bevestigd door het innerlijk getuigenis van de Heilige Geest in elke gelovige, wat niet wil zeggen dat wij letter-knechten zijn.

Het verontrust mij wanneer dominee Emery, van Taizé, in een gesprek over het nog weinig gevormde karakter van de eerste christelijke gemeenten en speciaal de afwezigheid van een opvatting over de Kerk zoals die in de katholiec-rende milieus nogal opgang maakt, mij heel eenvoudig verklaart, dat het wel noodzakelijk was dat de opvatting over de Kerk evolueerde. Ik besluit daaruit, of ik ben geneigd daaruit te besluiten dat in Tanzé het gezag van de traditie ten overstaan van dat van de Schrift te veel belang zal krijgen, als dat niet reeds het geval is.

Het verontrust mij tenslotte wanneer ik op een voordracht te Luik tijdens een eenheidsweek over het komend Concilie van het Vaticaan Kanunnik Beauduin (die waarnemer van de Rooms-Katholieke kerk te New-Delhi was) het diepe heimwee hoor beschrijven „dat onze afgescheiden broeders voelen tegenover die eenheid die zij niet bezitten; de warmte en de oprechtheid van hun

PERSSCHOUW

Een brief uit België over het moderne eenheidsstreven

De fascinerende invloed van de moderne oecumenische beweging is overal in de gehele christenheid te constateren. Het schijnt soms of de hoofdsom van het evangelie aldus kan worden samengevat: maakt alle gemeenschappen die zich kerk en christelijk noemen tot een machtige wereldorganisatie. Ook onder de Belgische protestanten is er een drang om aan de lokroep van deze moderne eenheidsbeweging gehoor te geven. Maar ook daar is het vermaan om voor alles

gebeden voor deze zichtbare eenheid die te New-Delhi zo tastbaar was....".

Ik heb menen te begrijpen dat volgens Kanunnik Beauduin, de „afgescheiden broeders” icht klaarmaken om deze eenheid te gaan zoeken op de enige plaats waar zij kan zijn, en waar men alles in orde zal maken om hen te ontvangen (zoals Paus Johannes XXIII het heeft gezegd).

Ik geloof dat wij er de nadruk op moeten leggen dat het heimwee, dat sommige ritualistische Protestanten voelen, niet zo algemeen verbreid is als de exploitatie van de beweging van Taizé door de katholieke pers, radio en T.V. zou willen doen geloven — Tanzé verzet zich daar trouwens niet tegen —; de Roomse oplossing van het „eenheidsprobleem” heeft geen aantrekkingskracht voor hen die hun vertrouwen in God stellen en niet in de mens. Wij moeten, natuurlijk, God danken voor de aanwezigheid van evangelisch denkende gelovigen en priesters in de rooms-katholieke kerk, en geloven dat de Heilige Geest werkt waar hij wil (laten wij hem vrij werken in onze zogenaamde „reformatorische” gemeenten?). Wij moeten echter niet uit het oog verliezen dat deze geestelijken of leken ten overstaan van ons geen geldige gesprekspartners zijn, dat wil zeggen door de Roomse kerk aangestelde vertegenwoordigers, waarvan de uitspraken deze kerk binden. Zij vertegenwoordigen slechts zichzelf. De geldige gesprekspartner is de hiërarchie, de kerkelijke overheid van de Roomse kerk, slechts hun uitspraken zijn bindend voor wat we het katholicisme noemen.

In deze tijd schijnt het me toe dat we meer dan ooit te strijden hebben opdat de leden van de kerken van de Hervorming het hoofd koel houden en het oordeel des onderscheids bewaren. In de 16e eeuw hebben de kerken weerstand geboden aan geweld en stand gehouden. Zullen zij in de 20e eeuw in staat zijn een strijd te voeren die veel moeilijker en minder spectaculair is: de weerstand aan een zeker soort verleiding?

U moet nu niet denken dat ik elke welmenende priester die wij ontmoeten kwade bedoelingen wil toeschrijven. Maar ik weet niet of op dit ogenblik de leden van de reformatorische kerken in België voldoende weten **wat zij zijn**, en wat de Roomse kerk is, om sterk genoeg te staan tegenover de roepstem die gedurende de komende jaren steeds dringender zal worden. Daarom ben ik van oordeel dat de eenheid van het reformatorisch protestantisme in België slechts verwezenlijkt kan worden op één geldige basis, nl. die van de Schrift.

Wanneer ik de protestantse pers doorneem heb ik dikwijls de indruk dat een aantal predikanten en journalisten er aan meewerken om de tegenstelling Hervorming-Katholicisme van zijn scherpte te doen verliezen. Dit zou niet noodzakelijk slecht zijn (al was het alleen maar om aan de protestanten te tonen, dat er heel wat wonderlijks en opmerkelijks kan gebeuren in andere huizen dan het hunne) wanneer niet anderen ervan gebruik maakten om een zekere verwarving in de geesten te scheppen. Ik geloof dat wij in de komende jaren alles moeten doen om alle tweeslachtigheid te vermijden en in het licht te blijven, en dit zonder te zondigen tegen de liefde. Het lijkt me ook dat het predikantencorps van de kerken waartoe wij behoren (om slechts van hen te spreken) op zijn hoede gesteld zou moeten worden voor de betrekkingen met de katholieke geestelijkheid. Kanunnik Beauduin verklaarde dat de vriendschap en de broederschap hersteld moesten worden, en dat de contacten met de „afgescheiden broeders” vermeerderd moesten worden, dit waarschijnlijk met het oog op de toekomst. Ik vermoed dus dat we de aanval zullen moeten doorstaan van al deze affectie en deze zeer broederlijke aandrang.

Mijn wens is dus, daar dit een zaak is die mij zeer dringend lijkt, dat de Synode van de Belgische Evangelische Zendingkerk, naar het voorbeeld van de Eglise Réformée de France (Synode de Strasbourg, juni 1959) en van de Nederlands Hervormde Kerk (herderlijk schrijven 23-3-50, gepubliceerd in de Revue Réformée, nr 11/12, 1952/3-4), in klare termen de stellingname van de kerken ten overstaan van de Roomse kerk bepaalt en dat de predikanten en leden van de kerkeraden richtlijnen ontvangen, niet om de individuele vrijheid en verantwoordelijkheid te beperken, maar om te vermijden dat de kerken niet onbedachtzaam en officieel in het gedrang worden gebracht. Het zou van veel nut zijn om aan hen, die in de gemeenten verantwoordelijkheid dragen, de aandachtige lezing aan te bevelen van het werk van Ds Pierre Bourguet „Opinions sur le Concile” (Revue Réformée, nr 45, 1061/1).

Tot besluit van deze te lange brief die vooral mijn ongerustheid uitdrukt, (een gevoel dat sommigen mij misschien ten kwade zullen duiden — maar waarom zou ik het niet uiten? roept Christus ons niet tot waakzaamheid?) zou ik eenvoudig willen zeggen dat ik de eenheid, waarvoor Christus, onze Heer, heeft gebeden vóór zijn kruisiging (Joh. 17), eenheid van de discipelen in Hem, die Hij zo volledig, zo diep, zo existentieel wilde als de eenheid die de Vader, de Zoon en de Heilige Geest verbindt, eenheid die sinds het Pinksterfeest daadwerkelijk alls discipelen en alle uitverkorenen van alle tijden en alle plaatsen verbindt, dat **ik weiger deze eenheid te**

verwarren met het samenbrengen, het hergroeperen in één of meer grote kerkelijke organismen van afzonderlijke gemeenten. Ik geloof dat zelfs het bestaan van een ééngemaakt kerklichaam (in de onwaarschijnlijke veronderstelling dat dit zou kunnen ontstaan), dat aan de wereld een indrukwekkende façade vertoont, die misschien de heidense verbeelding van de mensen kan aanspreken, die steeds gevoelig is aan de macht en het aantal, nooit het zeker teken kan zijn dat men wenst van de authentieke christelijke eenheid. (Wij staan trouwens op de goede plaats om iets van het tyranniek gedrag van te machtige kerken af te weten).

Het idee dat men van „Kerk” krijgt bij eenvoudige lezing van de Handelingen der Apostelen heeft trouwens geen uitstaans met deze moderne opvatting. Ik geloof niet dat de **getrouwe kerk** noodzakelijk beperkt is tot de begrenzing van traditionele kerkelijke instellingen, zelfs indien ééngemaakt (Gereformeerd, Hervormd, Luthers, Baptistisch, Methodistisch, enz.). Zij kan zich daar bevinden in tijden dat het geloof van die Kerken, levend, trouw aan het apostolische getuigenis is (het getuigenis van de getuigen van Christus); zij is elders, soms in kleine gemitachte groepjes, wanneer deze traditionele kerken hun zending verloochenen en zich met de wereld vereenzelvigen.

Men zal mij hier beschuldigen van gebrek aan werkelijkheidszin en mij eraan herinneren dat de Kerk in alle tijden uit arme zondaars samengesteld was. Ik wacht mij wel van het tegendeel te beweren. . . . Maar, voor zover men een parallel tussen de kerk en Israël kan maken, het bestaan van een „rest getrouwen” is dikwijls genoeg door de profeten vermeld in perioden waarin de instelling (de officiële verantwoordelijken van de eredienst) bijna in haar geheel aan haar zending verzaakt had, om hier onwetend van te kunnen zijn. Er is, lijkt het mij, in elk tijdperk, een kerk, trouw aan de wil van de Heer, en een ontrouwe kerk; zij die „de knieën voor Baäl buigen”, en zij die het niet doen. Deze laatsten hebben natuurlijk geen speciale verdienste of rechtvaardigheid. Het is enkel door Gods genade dat zij hebben kunnen stand houden. Zo lijkt het me **dat de instelling op zichzelf geen absolute waarde heeft.** Zij heeft waarde, maar betrekkelijk.

Daarom is het ver van mij bezeten te zijn door de gedachte aan een éénmaking van de kerken. Het is in mijn ogen veel dringender, het Woord van God te prediken, aan de versterking van zijn gezag in onze gemeenten te arbeiden, met meer liefde het Evangelie aan de mensen te verkondigen en hen in naam van Jezus Christus te dienen. De verscheidenheid van de kerkelijke vormen zal geen aanstoot geven wanneer elke plaatselijke gemeente werkelijk een **Kerk** is, dat is, wanneer zij **het apostolisch geloof** dat zij heeft ontvangen, werken laat, en zich voortdurend laat hervormen door haar Heer.

Wanneer de omstandigheden het toelaten en kerken van dezelfde richting tot welbepaalde akkoorden komen, die de hoofdstellingen van het apostolisch geloof niet opofferen aan een utilitaire opvatting van de eenheid, kunnen zij zich samenvoegen om getrouwer en beter gecoördineerd te arbeiden, en hun krachten ten volle te benutten. Maar ik vraag U dringend, laat ons de zin voor verhoudingen en voor de diepe werkelijkheid van de kerk bewaren, en laten we niet „eenheid in Christus” (Joh. 17) noemen wat in werkelijkheid slechts gecamoufleerde verdeeldheid is. De wereld waarvoor Jezus Christus de kerk opricht heeft geen groots en onecht vertoon nodig, maar een authentiek apostolisch christendom.

Ik bid niet voor de eenheid, maar voor de komst van Gods Koninkrijk (dat de kerk niet kan vestigen, dat zij slechts aankondigt); het gebeuren dat alle tweeslachtigheid zal doen ophouden, de dag waarop de eenheid van Gods kinderen glorieus openbaar zal worden en waar „de kerk zonder vlek of rimpel, maar heilig en onberispelijk, zal verschijnen” . . . (Ef. 5 : 27).

Broeders, vergeef mij deze lange brief; hij heeft mij in staat gesteld gedachten op schrift te stellen die misschien wel enigszins onordelijk lijken de angsten die ik soms voel.

Dat de Heilige Geest ons ter hulpe komt.

Ontvangt mijn broederlijke groeten in Jezus Christus de Heer.

PAUL COMBIER, predikant
25, rue Vercheval
Herstal-Liège

Beste Lezers van de „De Kruisbanier”.

Deze brief heb ik voorgelezen vanaf de kansel in mijn gemeente te Herstal. Aan uw redakteur heb ik gevraagd of mijn naam en adres erbij gevoegd zouden worden, want ik moet u zeggen dat ik zeer gelukkig zou zijn indien gij mij uw reacties zoudt willen zenden, zelfs in uw nederlandse taal.

Met mijn broederlijke groeten, in Jezus Christus, onze Here.

Zonder twijfel kan men op verschillende uitspraken uit deze Open Brief kritiek oefenen. Maar als getuigenis tegen de valse en vóór de ware eenheid — en als een stem uit de kleine groep protestanten uit België — is zij een verheugend symptoom.

KRITISCHE KRABBEL

WERELD EN KERK

Soms als ik nadenk over de wereldpolitiek kan ik mij niet losmaken van de volgende voorstelling van zaken.

Amerika geeft de toon aan, Rusland kijkt naar Amerika en Engeland let op zijn beurt op Rusland. En de lachende vierde is China. Voor de laatste wereldoorlog lag het net even anders: Engeland gaf de toon aan, Duitsland keek naar Engeland en Frankrijk keek naar Duitsland. En de lachende vierde (die buiten het pact van München bleef) was Rusland.

De geschiedenis herhaalt zich, zij het met variaties die leven en spanning erin houden. Soms, als ik nadenk over de kerkelijke verhoudingen, lukt het mij een overeenkomst te ontdekken. Rome geeft de toon aan, de Hervormde kerk kijkt Rome naar de ogen en imiteert het en de synodaal-gereformeerde kerken kijken naar de Hervormde kerk en zijn al aardig bezig deze te imiteren.

En wat doen wij? Wij laten nog altijd in zeer vele zaken onze marsroute bepalen door wat er in het synodale kamp geschiedt. Of we nu tégen of vóór samenspreking zijn, de discussies worden in feite bepaald door de gedragingen van hen van wie wij zijn vrijgemaakt. Door een wonder van vrije genade.

En wij staan niet in de positie van de lachende vierde. Daarvoor zijn wij veel te gering in aantal. Weet U wie wel eens de lachende vierde zou kunnen zijn in het kerkelijke wereldcircus? Zou het iemand anders zijn dan de vader der leugen?

Ik wilde maar zeggen: Wij moeten eindelijk eens een eigen stijl gaan vertonen. Een eigen stijl in het gehele leven van inspanning en ontspanning. En daar moeten wij eens lang en indringend met elkaar over praten. Nadat wij hebben geluisterd naar het onfeilbare Woord.

En het zoeken en vermanen van broeders dan? Zeker moeten wij hen zoeken, in de grote en in de kleine oecumene. Maar ik ben wel eens bang dat we de heel verkeerde kant uit kijken. We spreken zo vaak met een zekere minachting over „ultra-bevindelijke groepen”. Weet u wel, dat in deze oud-gereformeerde groepjes vaak prachtig oud geloofsgoud verborgen ligt? Zeker, zeker, er is veel huichelarij, schijn-vroomheid en vroompraterij onder hen. Dat is niets anders dan leugenachtige imitatie van het beste. Mijn ervaring met „beproeft en doorgeleide” zielen uit deze kringen is een zeer goede. Wanneer het bij deze mensen „goed” is, dan is het ook zeer goed en hebben we te maken met een innig christendom, dat velen van ons beschaamd maakt. Nooit zal ik een kerkdienst vergeten, nu al jaren geleden, in Scherpenzeel. Twee uur lang brak de voorganger al onze gerechtigheden af: onze goede bedoelingen, onze principes, onze zuivere voornemens, zelfs ons geloof als egoïsme en zelfrechtvaardiging.

Daarna klonk vijf minuten lang het evangelie der vrije genade voor tollenaars en hoeren: Werkt uwszelfs zaligheid, **want** het is God, Die in u werkt, beide het willen en het kunnen. Ik wilde dat al mijn lezers de slotzang hadden meegemaakt: Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort, **zij** wandelen, Heer, in het licht van het goddelijk aanschijn voort. Had U die gezichten van die altijd ploeterende boeren en boerinnen moeten zien, zij straalden van innige blijdschap. Zij verheugden zich in de volkomen Borggerechtigheid van den Christus.

Ik wil hier geen pleidooi houden voor bevindelijke prediking of doorgaan voor een slachtoffer van veluwse mystiek. Maar dat wij vaak de verkeerde kant uitkijken staat voor mij vast.

Ach, Heer, breng al Uw gevangenen weder En verenig allen die de verschijning van den Here Jezus liefhebben in een waarlijk evangelische kerk.

Een kerk met een sprekende mond en met liefdevol dienende handen.

Frater.

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw
Geeft uw adreswijziging op bij het adres
secre.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

De dag van 's Heren wederkomst.

Ds Telder schreef in zijn Kerkblad een artikel over de dag van 's Heren wederkomst. We nemen het graag in zijn geheel over.

Wanneer?

Bij vele Christenen leeft de gedachte, dat de wederkomst van onze Here Jezus Christus nog niet aanstonds geschieden zal. Dat blijkt, als daarnaar eens opzettelijk wordt geïnformeerd. Of ook, als men zo, zonder enige reserve, allerlei zeer verre toekomstberekeningen hoort maken. Stilzwijgend wordt door velen aangenomen: Die wederkomst zal nog wel geruime tijd duren. Er moet vóórdien immers nog heel wat gebeuren?

Dit oordeel hangt samen met bepaalde ideeën en voorstellingen. Men leest in de Schrift over „de laatste dagen”. Daarmee wordt bedoeld de periode, die ligt tussen de hemelvaart en de wederkomst des Heren. Over die periode zijn ons allerli openbaringen gegeven. Ik denk bij deze openbaringen aan de gesprekken, die de Here met Zijn discipelen gevoerd heeft op de Olijfberg (Matth. 24 en 25). En ook aan wat ons in de visioenen van Johannes wordt meegedeeld over wat die „laatste dagen” over de wereld brengen zullen: vreselijke dingen, oorlogen, rampen, grote verdrukkingen, vervolging van de gelovigen.

Een bepaalde anti-christidee.

Daarbij komt dan het huldigen van een bepaalde anti-christidee. Die anti-christ ziet men dan vóór alles als een „sensationele Persoon”, soortgelijk als deze gefantaseerd is geworden door schrijvers als Nietzsche en Selma Lagerlöf.

In verband daarmee komt dan de suggestie van een zich ontwikkelende anti-christelijke machtsorganisatie, een groeiende anti-christelijke eenheidsstaat, waarover dan die anti-christ de alles beheersende scepter zal zwaaien.

Zover — zegt men dan — is het nu nog niet. Wel ziet men het daarop uitlopen. Allerwegen bespeurt men de wegbereiders van die Anti-christ. Zelf moet hij nog komen. Daar is dan eerst nog het wachten op. Die moet nog „verschijnen”. En eerst dán kan het einde komen: de wederkomst van Christus.

Zo is menig Christen in zijn toekomstverwachting meer bezig met die ingebeelde Anti-christ-figuur, dan met de komende Christus Zelf. En dat is dan ook een van de redenen, waarom hij van mening is, dat de verschijning van Christus er vooralsnog niet zijn zal. Men acht de wederkomst des Heren vandaag of morgen of dit jaar nog niet mogelijk. Het zal in de wereld eerst nog veel spannender, machtiger, geweldiger moeten worden.

Maar dat is dan toch in strijd met wat de Here Zelf menigmaal, en met name in Mattheüs 24, duidelijk gezegd heeft: „Van die dag en die ure weet niemand, ook niet de engelen der hemelen, dan Mijn Vader alleen”, en: „In welke ure gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen”.

Een bepaalde verwachting van grote wereldgebeurtenissen.

Ook een bepaalde verwachting van ontzaglijke wereldgebeurtenissen en van een gelijktijdige, universele kerkvervolging speelt vele mensen parten.

Zeker, de Here heeft in Zijn gesprek op de Olijfberg grote dingen genoemd: oorlogen en geruchten van oorlogen, opstanden van volken tegen volken, koninkrijken tegen koninkrijken, hongersnoden, pestilentiën, aardbevingen, verdrukking en vervolging van gelovigen, optreden van valse profeten en valse Christussen, wetsverachting, uitleving van de haat, verkilling van de liefde.

Maar is de wereldgeschiedenis vanaf de dag van 's Heren hemelvaart tot op vandaag — de geschiedenis van de „laatste dagen” dus — niet vervuld geweest van dat alles, nu hier, dan daar, nu meer, dan minder, maar altijd door?

Hoevele oorlogen zijn er sinds Christus' heengaan al niet gevoerd? Hoevele tien- ja honderd-duizenden zijn er in de loop van nog geen 20 eeuwen door krijgsgeweld omgekomen? Denk aan de Romeinse oorlogen; de volksverhuizing; de strijd tegen de Turken; de bloedige kruistochten; de vele oorlogen in later tijd: politieke, koloniale-, godsdienst-oorlogen; de veldtochten van Napoleon; en niet het minst de beide grote wereldoorlogen?

Hoevele revoluties hebben de kracht der volken verteerd? Hoevele miljoenen zijn ten grave gesleept door hongersnoden, door vreselijke epidemieën en ziekten (pest, cholera, pokken, malaria, lepra, tuberculose, kanker, enz.)? Hoevele aardbevingen hebben de landen geteisterd? Hoe zijn de gelovige Christenen niet allerwegen verdrukt en vervolgd en gemarteld? Denk aan de Christenvervolgingen onder de Romeinse keizers, de Waldenzen, de Spaanse inquisitie, de Parijse bloedbruiloft. En het gaat alles nog tot heden toe door.

Wie zal de valse profeten, de valse Christussen (redders, heilanden, verlossers, leiders) opnoemen, die er velen hebben verleid en nog altijd verleiden? Zien we de haat tussen de volkeren en natiën en rassen niet groeien? Is er dan niet in de wereld openbaar gekomen, wat de Here noemde: wetsverkrachting en verkilling van de liefde?

Op een uur dat gij het niet verwacht.

De anti-christ is er van de dagen der apostelen af geweest. En hij heeft zich reeds in een veelheid van personen en vormen tot op vandaag doen gelden (zie kantt. St.Vert. op 2 Thess. 2 : 3).

De gedachte aan een nog te verwachten sensationele anti-christfiguur kan slechts het gezicht op de Schriftuurlijke anti-christ verduisteren.

Onze Here laat juist in Matth. 24 duidelijk uitkomen, dat de nabijheid van Zijn wederkomst zich niet demonstreert in een geheel bijzondere, angstwekkende situatie en kerkelijke nood.

Integendeel. Zó weinig zal men Zijn komst verwachten, dat het leven alom zijn gewone gang zal gaan. Men zal gewoon werken op de akker, de gelovige naast de ongelovige, de een naast de ander. Men zal malen in de molen: de een met de ander. Twee zullen op één bed zijn en elkaar „goede nacht” hebben gewent.

Het naderend oordeel zal zich in niets aankondigen. Het zal zijn, zegt Christus, als in de dagen van Noach, zoals de mensen toen leefden, vlak voor de zondvloed: ze aten en dronken, ze trouwden en gaven ten huwelijk uit. Er werden bruiloften gevierd en kinderen geboren. Ze bemerkten niets. Ze verwachten niets. Ze meenden: vrede, vrede, en geen gevaar.

Zo is het eerste wereldgericht, de Zondvloed, over de oude wereld gekomen. En zo zal het eindgericht straks over deze wereld gaan.

Waakt dan?

Wanneer we niet dagelijks bij de Schriften leefden, wanneer we niet door bijbellezing en Woordbediening telkens opnieuw aan de toekomst des Heren herinnerd en daarbij opzettelijk bepaald werden, dan zou ook ons die dag des Heren onvoorziens overkomen.

Maar nu horen we steeds weer de boodschap: Waakt dan, want gij weet niet in welke ure uw Here komen zal.

Daarom mag de reactie op het zien groeien van wat in de Schrift ons is voorzeggd dan ook nooit zijn: O, Hij komt nog niet bij mijn leven! — maar ze moet deze zijn: Ziet dit en ziet dat, ziet Hij nadert!

Ook al weet ik dag en uur niet — ja, al wachtte Hij nog duizend jaar — ik zie Hem komende, en ik zie al wat eerst nog komen moet, nog steeds gebeuren, dus laat ik wakker blijven, want de Here komt onverwachts!

We mogen ons wel steeds de vraag stellen: Leven we in de verwachting van de komst van onze Heiland op de jongste dag? Zou niet heel veel zonde en ellende in de kerk haar ontstaan danken aan het niet leven in die verwachting? Heeft men speciaal in de gereformeerde wereld niet al te veel gewerkt voor en het verwacht van wat op deze aarde in deze bedeling te bereiken is? Heeft men werkelijk geleefd naar het paulinische woord: bezitten als niet-bezittende? En heeft men met groot verlangen uitgezien naar de verschijning van de Zoon des mensen in heerlijkheid?

C. V.

INGEZONDEN**OPROEP**

Alvorens de vakanties te beginnen, vragen wij nog eenmaal uw aandacht, lezer. Het gaat hier om een zaak die u allen zeer ter harte moet gaan. Het is u waarschijnlijk bekend, dat er voor onze blinde broeders en zusters 10 jaar geleden een stichting in het leven is geroepen om ook hem volledig mee te laten leven met ons kerkelijk reilen en zeilen door o.a. lektuurvoorziening in brailleschrift.

De techniek heeft de mogelijkheid om deze brs en zrs kennis te laten nemen van de strijd der geesten, zeer vereenvoudigd. Het gesproken en geschreven woord kan nu op de geluidsband worden vastgelegd en zoveel malen als men dat wenst worden vermenigvuldigd. De apparatuur daarvoor benodigd is echter zeer kostbaar.

Ons comité, gevormd t.g.v. het a.s. jubileum van „Bralectah” heeft zich nu ten doel gesteld zo veel mogelijk geld te verzamelen, opdat het op 6 sept. a.s. in staat is het bestuur van „Bralectah” technische apparatuur aan te bieden, waarvan de aanschaf niet uit de normale inkomsten bestreden kan worden.

Nu krijgt u allen de kans op een zeer eenvoudige manier aan dit sympathieke doel mee te werken. Vindt u het te lastig een giroformulier of postwissel in te vullen? Welnu, doe dan uw bijdrage in een enveloppe of zakje en deponeer daarna dat zakje of die enveloppe des Zondags tijdens de kerkdienst in een van de kollektzakken. Is er een eenvoudiger methode denkbaar? Toch helpt u op deze manier uw blinde broeder of zuster, die u daarvoor zeer dankbaar zal zijn. Zet u op het zakje wel even het woord: Bralectah?

Wilt u liever gireren dan kan dat ook: u kunt uw bijdrage dan storten op girorekening 30549 van de Ned. Handel Mij te Zeist met vermelding „jubileum Bralectah”.

Secretaris van het comité is: W. Jansen, Griftensteynseplein 18, Zeist.

VAN HIER EN GINDS**Kerk en misdaad in de Verenigde Staten van N.-Amerika**

John Vanderploeg wijst er in **The Banner** op dat, hoe paradoxaal dit ook moge schijnen, uit in 1960 gepubliceerde jaaroverzichten blijkt dat in de Verenigde Staten zowel de misdaad als het aantal leden van kerken stegen tot een hoogte, die voordien nimmer was bereikt. Het aantal belijdende kerkleden steeg in 1958 met 2.669.164, dat betekent een stijging van 2.4% boven 1957.

Maar gedurende dezelfde tijd steeg het aantal arrestaties voor ernstige overtredingen tot 1.500.000. Het F.B.I. bureau rapporteert dat de misdaad in Amerika viermaal zo snel toeneemt als de bevolking, met de grootste toename onder de jeugdige overtreeders.

Dergelijke berichten wekken helaas de indruk dat het stijgen van het aantal leden van de kerken niet altijd betekent het toenemen van de invloed van de kerk op het volksleven.

KERKNIEUWS

Beroepen te IJsselmuiden en Oostelijk Flevoland: H. Stolk te Blokzijl.

Intree. Ds C. Bakker deed zijn intree in de Geref. Kerk van Pijnacker. Hij werd bevestigd in het ambt door ds L. W. G. Blokhuis van Zevenbergen. De tekst van de bevestigingspreek was 1 Petr. 1 : 22 en 23; van de intreepreek Ps. 122 : 8, 9.

Kerkbouw. In Amersfoort werd een aanvang gemaakt met de bouw van een nieuwe kerk.

Ouddorp. Ook dit jaar wil de kerk van Middelharnis kerkdiensten beleggen in Ouddorp voor de vakantiegasten. Om te kunnen beoordelen welke zondagen er daar vakantiegangers zijn verzoekt de kerk van Middelharnis opgave van hen die D.V. naar Ouddorp zullen komen met preciese opgave van personen en tijd. Scriba van de kerk van Middelharnis is S. de Vos, Voorstraat 43, Middelharnis (Z.H.).

Ds H. Krabbendam te Ottawa (Canada). Ds H. Krabbendam, predikant bij de Canadian Reformed Church van Ottawa (Ontario) mocht op 23 mei j.l. aan het NewWestminster College te Philadelphia, Pa (U.S.A.) zijn graad: „Master of Theology” behalen. Hij is daarmee de eerste predikant van de Canadian Reformed Churches welke deze graad verkreeg.

Ds Krabbendam (geb. 1935) studeerde eerst aan de Theologische Hoge School te Kampen. Na zijn kandidaatsexamen zette hij zijn studie voort aan het NewWestminster College te Philadelphia U.S.A. Sinds 1960 is hij Dienaar des Woords bij de Kerk van Ottawa (Ont.).

Rijswijk (Z.-H.). Vanaf 6 mei j.l. vergadert de gemeente van de Geref. Kerk te Rijswijk (Z.-H.) in de „Moriakerk”, het nieuwe gebouw van de Christelijk Geref. Kerk aan de Laan te Blottinge.

De diensten vangen aan v.m. 10.45 uur en n.m. 5.15 uur.

Het adres van de Kerkeraad is: D. F. Romeyn, Jan v. Beerstraat-5, 's-Gravenhage.

Adressen. Groningen-Oost: scriba G. Hindriks, Eemskanaal 8a; diakonie: W. A. Veeling, Ceramstraat 26, Groningen; **ds C. Bakker**, Emmapark 32, Pijnacker, tel. 01736-2263; **Dr M. van Veelen**, H. C. Fledderusstr. 8, Sleeuwijk, tel. 05210-3063, **Toronto** (Ont., Canada): adres Bethel Canadian Ref. Church of Toronto: P. O. Box 768, Thornhill, Ont., Canada; **Schiedam:** scribaat, tevens adres der Geref. Kerk, A. de Blois, Graaf Florisstr. 44, Schiedam.

Met dank aan God en grote blijdschap melden wij U de geboorte van onze derde zoon

JACQUES DARRELL

ROEL en RIE WINKEL
GORDON
BURT

19 mei 1962
Edmonton
Alta, Canada.

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

Met 1 april begon de nieuwe jaargang van **Opbouw**.

Ter voorkoming van herinneringskaarten en incassokosten verzoeken we onze abonnees hun abonnementsgeld te storten op girorekening 233117, Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding voor **Opbouw**. Het abonnementsgeld bedraagt voor een halfjaar f 5.—, voor een geheel jaar f 10.—, buitenland f 12.50 voor een geheel jaar.

We rekenen op uw medewerking!

De administratie.